

DIALÓGUS

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa

2001

Szent Ivó tiszteletére

1970 szeptemberétől 1975 február 8-ig voltam az alma mater hallgatója. A mi időnkben III. évtől tagozatos képzés folyt, igazságszolgáltatási, gazdasági és államigazgatási „specializációt” lehetett választani. Évfolyamtársaim zömükben a klasszikus igazságszolgáltatási ágazatot választották, én a gazdaságit.

Nagyon jó elméleti alapozó képzést kaptunk. Az egyetem – helyesen – arra készített fel bennünket, hogy bárhová is kerülünk a jogi pályán, a kellő elméleti megalapozottság birtokában mindenütt megálljuk a helyünket. Az ágazati képzés színezte-árnyalta a tanulmányainkat, de nem jelentette azt, hogy determinálja további pályafutásunkat.

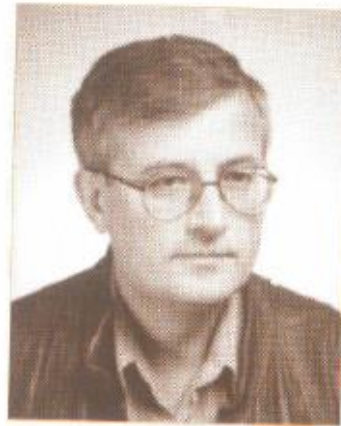
A Fővárosi Bíróságon, Budapesten kezdtem el jogi pályámat fogalmazóként. I. fokú gyakorlatot a Pesti Központi Kerületi Bíróságon folytattam. Ennyi idő távlatából úgy gondolom, hogy Szegeden színvonalasabb volt a bírósági fogalmazó képzés, de a jogpolitikába és a bírósági munka „kulisszatitkaiba” Pesten nagyobb betekintést kaptam.

1977 nyarán Szegedre, a SZOTE Gazdasági Igazgatóságára kerültem, majd 15 hónap múlva a közigazgatásba, az akkori Szeged Megyei Városi Tanács VB. Építési és Közlekedési Osztályára, ahol a lakásszövetkezetek és építőipari szövetkezetek állami törvényességi felügyeletét láttam el, illetőleg az osztály jogtanácsosa voltam. 1980-ban a tanács titkárságára helyeztek, ahol feladatom a felülvizsgálati kérelmek ügyintézése volt. Nem lett volna a közigazgatási pályafutásom teljes, ha nem ismerem meg az I. fokú ügyintézőt. Erre a VB. hivatala gyámügyi csoportjában adódott lehetőségem 1983-1986 között. A gazdasági ágazaton tanultakat legjobban a Szegedi Vas- és Fémöntődében tudtam

kamatoztatni, mert itt a cég jogtanácsosa, illetve igazgatási és jogi osztályvezetője voltam 1986-1990 között.

Rövid jogtanácsosi munkaközösségi szereplés után 1991 augusztusában ügyvédként folytattam a pályafutásomat, mert a JMK, a törvény rendelkezésénél fogva átalakult ügyvédi irodává. Úgy éreztem, ez a terület a számomra leginkább testre szabott, az ember a saját maga ura – eltekintve attól, hogy sokszor az ügyfelei osztják be az idejét – és egyben a zsarnoka is. Egyik barátom mondta, hogy bármennyire neves és befutott is valaki ügyvédként, akkor is „kifutófiú”. Ez a megállapítás nagyon sok igazságot tartalmaz, de nem veszi figyelembe a hivatásunk lényegét: ügyfeleink érdekeinek a jogrend által biztosított szolgáltatát. Én a hangsúlyt a szolgálatra helyezném, mert megítélésem szerint ez a tevékenységünk lényege és tartalma.

A jogi karon tanító professzoraink, oktatóink közül legszívesebben a komoly követelményeket támasztókra emlékszem vissza. A római jogi vizsgámon nem tudtam, mi a „regula Catoniana”, de egy életre megjegyeztem, hogy a semmisséget a jogban oly fontos időmúlás sem orvosolja. Emlékszem, hogy a Kalocsán előfelvételiként összemeglekedett társaságunk különös becsben tartotta május 19-ét, Ivó napját és azt leggyakrabban a „Lófarában” ünnepeltük meg. Csak a 90-es években tudtuk meg, hogy Szent Ivó a védők, ügyvédek és bírák védőszentje. Az akkori hagyományt most úgy ápoljuk, hogy ötvenként tartjuk meg Szegeden az évfolyam-találkozót, szigorúan az Ivó napját követő szombaton.

**Dr. Bihari Lajos
ügyvéd**

• SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Oktatás – szélesedő vertikumban

Az utóbbi években a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara egy igen széles vertikummal rendelkező felsőfokú oktatási intézménnyé fejlődött. A korábbi években mindenki számára egyértelmű volt a megnevezés és minden ide járó hallgatót egyértelműen joghallgatónak neveztek. Mára a környező világ fejlődése olyannyira felgyorsult, hogy csak és kizárólag a hagyományos jogi alapképzésre koncentráló egységes vertikum már nem felel meg a kor követelményeinek.

Ebből következően a képző intézményeknek is lépést kell tartaniuk. Nálunk sincs ez másként. Ez az oka annak, hogy a jelenlegi képzés mind szintjeit (alap-, posztgraduális- és PhD-képzés), mind tagozatait (nappali-, levelezőképzés), mind pedig szakképzési vertikumát (jogász, társadalombiztosítás, munkaügyi kapcsolatok) tekintve nagyon sokrétűvé vált. Az alábbiakban ezeket a különféle képzési formákat ismertetjük. Előljáróban egy felsorolást adunk a jogi kar keretében gondozott képzési formákról.

Alapképzések

Egyetemi szintű alapképzések

- ◆ Nappali tagozatos jogászképzés
- ◆ Levelező tagozatos jogászképzés szegedi képzési helyen
- ◆ Levelező tagozatos jogászképzés kecskeméti képzési helyen

- ◆ Kiegészítő jogi képzés eredeti nyelven, anyanyelvi előadókkal:
francia jogi képzés francia nyelven,
német jogi képzés német nyelven.

A főiskolai szintű alapképzések rendszere

A SZTE Állam- és Jogtudományi Karán az alábbi főiskolai szintű képzések folynak:

- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (nappali képzés)

- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (nappali képzés)
- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (levelező képzés)
- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (levelező képzés)

Posztgraduális képzések

- ◆ „Munkaügyi szakjogász”, illetve „munkaügyi szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés
  - ◆ „Társadalombiztosítási szakjogász”, illetve „társadalombiztosítási szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés
  - ◆ Európa-jogi szakirányú továbbképzés
- A következőkben a fenti oktatási formákat ismertetjük röviden.

Az egyetemi szintű alapképzések rendszere

Nappali képzések

Talán az egyetemi szintű jogász nappali képzésekről kell a legrövidebben szólnunk. Ez a legrégebbi képzés, ami a hagyományait megtartva működik. Az egyetemi polgárrá válás előfeltétele az előzetes jelentkezés és két tantárgyból (magyar nyelv és irodalom, valamint

történelem) sikeres felvételi vizsga letétele. A jogászképzés tíz féléves.

Levelező képzések

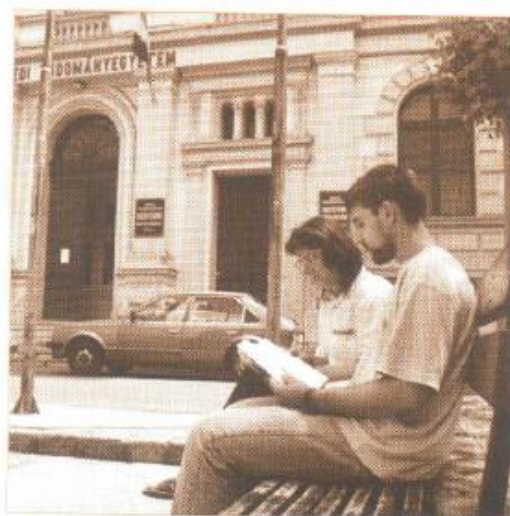
A levelező képzés különböző formáit azok számára szervezzük, akik korábban már részt vettek valamilyen felsőfokú alap- (graduális) képzésben vagy (középfokú képzésben), és államilag elismert egyetemi vagy főiskolai diplomát szereztek (vagy érettségivel rendelkeznek). A kar által szervezett levelező képzésben való részvétel feltételei képzési formák szerint a tanulmányi előzmények függvényében (graduális előtanulmányok, vagy középiskolai előtanulmányok) differenciáltak. Ezekről az egyes kurzusok leírásánál szólnunk részletesebben.

A sikeres végzés esetén kapott diploma fajtái szerint levelező képzési formáink három csoportba sorolhatók:

- ◆ egyetemi alapidipomát nyújtó képzés
- ◆ főiskolai alapidipomát nyújtó képzés
- ◆ kiegészítő diplomát nyújtó képzés

Alapidipomának tekinthető az az oklevél, amely önállóan – egy esetleges korábbi graduális képzés során szerzett diplomától függetlenül – dokumentál felsőfokú (egyetemi) szakképzettséget. A diplomával elismert felsőfokú szakképzettség: jogász, társadalombiztosítási és munkaügyi kapcsolatok szervező.

Kiegészítő diplomának tekinthető az az ok-

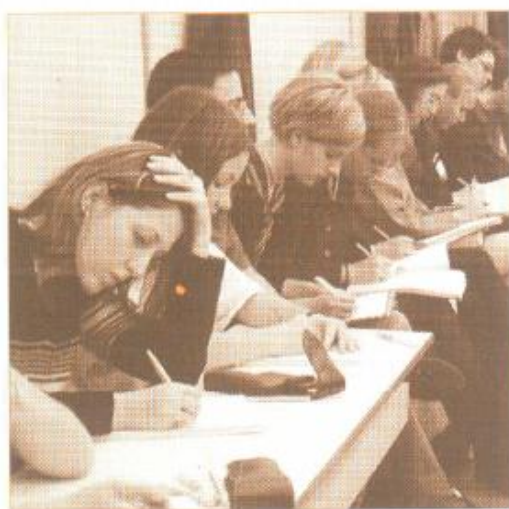

levél, amely csak a graduális képzésben szerzett diplomával együtt érvényes és az alapidiplomához kapcsolódó speciális szakismeretet ismeri el. Az ilyen diplomát nyújtó kurzus elnevezése az érvényes jogszabály szerint: szakirányú továbbképzés (posztgraduális képzés). Sikeres végzés esetén a diplomával elismert szakirányú végzettség megnevezése: munkaügyi szakjogász, Európa jogi szakjogász, társadalombiztosítási szakjogász, munkaügyi szakjogász, munkaügyi szaktanácsadó, társadalombiztosítási szaktanácsadó. A köznyelvben az ilyen oklevelet „másoddiplomának” szokás nevezni.

A levelező képzésre felvételi vizsgát kell tenni. A szakirányú továbbképzésre felvételi vizsgát nem kell tenni. A felvételtől a kar dékánja által megbízott bizottság dönt a jelentkezési anyag alapján. A levelező jogászképzésre jelentkezhetnek az egyetemi vagy főiskolai diplomával, illetve érettségivel rendelkezők. Az érettségivel rendelkezők magyar nyelv és irodalom, valamint történelem tantárgyból írásbeli felvételi vizsgát tesznek.

A diplomával rendelkezők részére jogász képzésre történő jelentkezés esetén – a mentességi körön túlmenően –, Munkaügyi kapcsolatok, valamint Társadalombiztosítási főiskolai szakra történő jelentkezés esetén: felvételi elbeszélgetés a felvételi vizsgakövetelmény.

Levelező tagozatos jogászképzésre történő jelentkezés esetén az Államigazgatási és Rend-

őrtiszt Főiskolai elővégzettséggel felvételt nyert hallgatók 8 féléves képzésben vesznek részt.

Jogi diploma francia specializációval

A József Attila Tudományegyetem és a nanterre-i Paris X Egyetem között 1996-ban együttműködés kezdődött, mely egy 1996 szeptemberében aláírt együttműködési megállapodásban öltött testet. Az együttműködési szerződés egy franciául folyó, francia, illetve közösségi jogi képzést irányzott elő.

Először a képzés két tanéven át folyt, mindkét tanévben 7 alkalommal (tömbösítve, heti 20 órában) tartott előadást Szegeden a francia fél. A képzésre mintegy 45 fő iratkozott be, akikből 25 fő sikeresen befejezte tanulmányait.

A megszerzett tapasztalatok alapján az 1999/2000. tanév I. félévétől – bármely francia államilag elismert nyelvvizsgával vagy annak megfelelő nyelvtudással rendelkező – jogász képzésben résztvevő hallgatók számára indult be a képzés, az alábbiakra figyelemmel:

Az Európai Unióhoz való csatlakozás, illetve annak előkészítése nélkülözhetetlenné teszi más országok jogrendszerének alaposabb ismeretét és olyan jogászokat igényel, akik idegen nyelven – a jogi szaknyelv és a külföldi jogrendszer megfelelő ismerete mellett – tárgyalóképesek.

Szegeden a francia (kulturális, testvérvárosi, egyetemi, kamarai, gazdasági stb.) kapcsolatok mélyek, szerteágazóak és gyümölcsözőek, a képzés tehát megfelelő környezetben létezhet.

Az országban eddig még egy intézményben sem próbálkoztak francia, illetve közösségi jog francia nyelven való oktatásával, igény van rá, hiszen sok franciául tanuló diák van Magyarországon. A SZTE egyik prioritása, hogy a nemzetközi kapcsolatokat felhasználva hallgatói számára lehetővé tegye az európai tanulmányok különböző irányainak művelését, oktatói számára pedig elősegítse a különféle kutatómunka végzését. E célból került felállításra az Európa Tanulmányok Központ, és karunk is hasonló indítatásból hozta létre 1997 júniusában az Európa-jogi Intézetet.

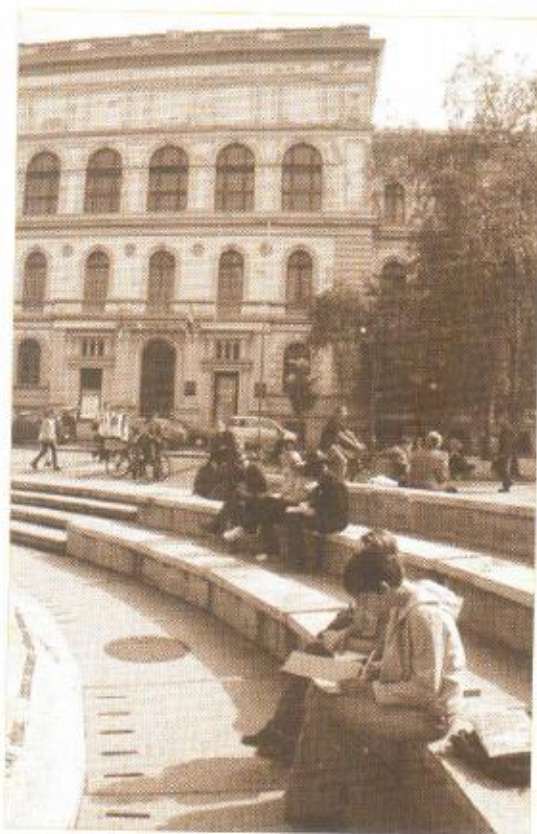
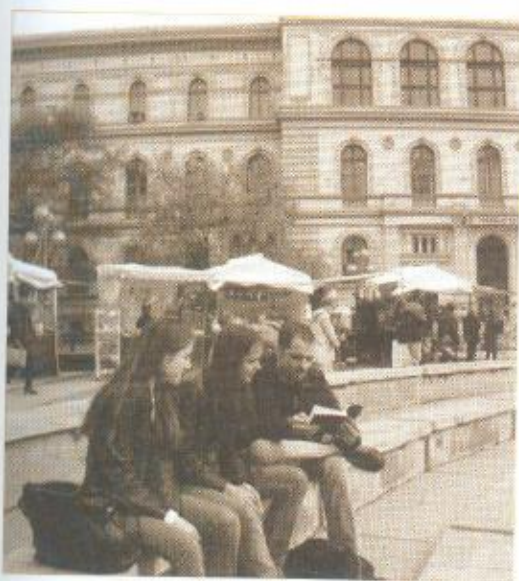
Miután karunkon ezen kívül német nyelven is folyik jogi képzés, Szeged előtt tehát nyitott a lehetőség, hogy a külföldi jogrendszerek – idegen nyelvű – tanulmányozásának központjává váljék; ez azért is fontos lenne, mert a jövőben egyre inkább olyan csereprogramokra pályázhatnak majd a magyar egyetemek is, ahol annyi hallgató utazhat a külföldi partneregyetemre, ahány külföldi hallgatót a magyar egyetem fogadni tud, ehhez viszont az szükséges, hogy létezzenek olyan kurzusok, amelyeket a külföldi diák szívesen hallgat és természetesen megért. Érdemes még megemlíteni, hogy francia partneregyetemünk igen jelentős tapasztalatokkal rendelkezik a több nyelvű jogi képzések terén, mintegy tizenöt éve indult nyelvi-jogi képzésük jelenleg angolul, németül, spanyolul, olaszul és oroszul létezik.

A fentiek alapján felépítettünk egy képzést, mely a magyar jogi stúdiumokon felül a francia és a közösségi jogba is bevezeti a hallgatókat – francia nyelven –, azaz létrehoztunk egy magyar jogi diplomát, francia specializációval.

A szerzett diplomát a hallgatók a közszektoron kívül (minisztériumok, más közigazgatási szervek) egyes cégeknél vagy nemzetközi ügyvédi irodáknál is kitűnően hasznosíthatják.

Német jogi képzés

Alapos és hosszas előkészítő munka után elindítottunk egy egészen újszerű kurzust ka-

runkon. A Potsdami Egyetem jogi fakultásával létrejött megállapodás nyomán 1998 szeptemberétől négyzemeszteres (kétéves) gazdaságjogi tanfolyam indult „Deutsches Wirtschaftsrecht” címmel, német nyelven. Napnali tagozatos hallgatóink mellett már végzett kollégák számára is nyitva áll a részvételi lehetőség. A kurzus megszervezését az motiválta, hogy térségünkben egyre élénkebb a német gazdasági aktivitás, és ennek megfelelően nem volt nehéz az együttműködésre kész német partneregyetemet találni. Ennek előnyeit ki kell használnunk. Az összesen mintegy 300 óra terjedelmet felölelő tematika főbb tárgyai a következők: polgári jog, biztosítási jog, kereskedelmi és társasági jog, német és európai versenyjog, adójog, végrehajtási jog, német és európai munkajog, bankjog és Európa-jog. A tanfolyamot sikeresen elvégzők a SZTE és a Potsdami Egyetem által közösen kiállított bizonyítványt vehetnek át és a német fél arra is ígéretet tett, hogy Potsdamban folytathatják jogi tanulmányaikat, ahol a szegedi stúdiumokat beszámítják.

A főiskolai szintű alapképzések rendszere

Munkaügyi kapcsolatok szak

A munkaügyi kapcsolatok (industrial relations) a piacgazdaságokban a 20. század folyamán kialakult, önállóvá vált alkalmazott tudomány, amely több tudományág (munkajog, közgazdaságtan, szociológia, szervezéstan, stb.) elemeire épül. A munkaügyi kapcsolatok területébe a következő témakörök elemzése, elméleti és gyakorlati tárgyalása tartozik: a szakszervezetek tevékenysége a dolgozók érdekképviseleti szervei és a munkáltatók, illetve ezek érdekképviseleti közötti kollektív tárgyalások rendszere, eljárási rendszere és ezek során létrejött kollektív szerződés és egyéb megállapodás tartalmi kérdései; a kollektív konfliktusok – ideértve a sztrájkot és a kizárást – megoldása, valamint a munkavállalók részvétele a vállalatok irányításában. Magyarországon a piacgazdaságra való áttérésre tekintettel szintén csökkent a munkaügyek terén a központi szabályozás, megnövekedett a szakszervezetek és a munkáltatók közötti tárgyalások, az érdekegyeztetés, a

kollektív megállapodások jelentősége. Ugyan- csak szerepet kaptak a munkavállalók által választott testületek a vállalati döntések létrejöttében, a vállalati belső viszonyok rendezésében. Ezen túlmenően a kialakult munkanélküliség új feladatokat támaszt és új megoldásokat igényel az állami foglalkoztatás politikaterületén is.

Az előbbieken vázoltak mind az államapparátusban, mind a vállalatoknál, illetve az érdekképviseleti szerveknél foglalkoztatott munkaügyi szakemberek számára új feladatot, új megközelítést, új módszerek alkalmazását igénylik. Az ehhez szükséges ismeretekkel, tapasztalatokkal a munkaügyi szakemberek legnagyobb része nem rendelkezik. Nem is rendelkezhet, mert korábban a különböző munkaügyi tanfolyamok ilyen irányú ismeretanyagot nem is tartalmaztak. Ezért a munkaügyi szakemberképzés fontossága rendkívül megnövekedett.

Korábban hazánkban a „munkaügyi kapcsolatok”, mint egységes anyag semmiféle képzési rendszerben nem került oktatásra. Egyes elemei a közgazdász, valamint a jogász-, illetve mérnökképzésbe beépültek, legszélesebb körben a különböző vezetőképző intézményekben, valamint a Munkaügyi Minisztérium által szervezett tanfolyamokon oktatták. Ezek mellett azonban

szükségesnek látszott olyan magas szintű szakemberek képzése, akik munkaköre a munkaügyi kapcsolatokba (kapcsolatos tevékenység körébe) tartozik és akik az állam által elismert diplomával rendelkeznek.

A „munkaügyi kapcsolatok” jelentősége világvizonylatban rendkívül megnövekedett az utóbbi évtizedekben. Ennek oka kettős. Egyrészt általános tendencia a gazdaságban az állami beavatkozás csökkentése és a magánkezdeményezés előtérbe helyezése. Ennek megfelelően a munkajogi szabályozás elsősorban csak az alapvető intézmények, jogok és kötelezettségek meghatározására szorítkozik, míg a részletes rendezés a kollektív szerződésben és egyéb megállapodásokban, illetve munkaszerződésben történik. Másrészt a munkavállalónak a vállalat irányításában való részvétele mind jelentősebbé válik. A körülmények Magyarországon is mindinkább éreztetik hatásukat.

E körülményekre tekintettel a piacgazdaságokban a felsőoktatásban – részben önálló karkok, illetve főiskolák keretében, részben különböző képzési irányok, szakok egy-egy elemként vagy posztgraduális formában – mind jelentősebb helyet foglal el a munkaügyi kapcsolatok oktatása.

Az előbbiekben vázoltakra tekintettel határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar 1990-ben „munkaügyi kapcsolatok” 4 féléves, levelező jellegű posztgraduális képzés megindítását azok számára, akik egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkeznek. A posztgraduális képzés azonban csak részleges megoldást jelentett két okból is. Egyrészt a munkaügyi területén dolgozóknak aránylag igen kevés hányada rendelkezik egyetemi vagy főiskolai diplomával, tehát csak szűk kör részére van lehetőség a posztgraduális képzésben való részvételre. Másrészt a vállalatoknál, az állami munkaügyi apparátusban, valamint a szakszervezeteknél és egyéb érdekképviseleti szerveknél foglalkoztattak nagyobb részének nem szükséges egyetemi végzettség, hanem sokkal célszerűbb egy elméletileg megalapozott, gyakorlatra irányuló alapképzés. Erre tekintettel javasolta a Állam- és Jogtudományi Kar 1992-ben egy „munkaügyi kapcsolatok” főiskolai szak szervezését. A képzés ennek nyomán 1992. szeptembertől, majd 1993. szeptembertől nappali tagozaton is megindult.

A képzés levelező szakon az 1992-93-as tan-

év első félévében, a nappali szakon az 1993-94-es tanév első félévében indult meg.

A szakképzettség: okleveles munkaügyi szervező. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére. A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű szakemberek képzése, akik ismerik a munkaügyi kapcsolatok, így különösen a munkáltatók és a szakszervezetek közötti tárgyalások és megállapodások, a munkavállalók irányításában való részvétele, a foglalkoztatás és bérpolitika stratégiai feladatainak meghatározása területén megfelelő ismeretekkel rendelkeznek és alkalmasak e feladatoknak a vállalatok, a különböző érdekképviseleti, valamint állami és önkormányzati szervek keretében való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

Társadalombiztosítási szak

A vállalatoknál, költségvetési és egyéb gazdálkodó szerveknél meglehetősen nagy létszámban tevékenykednek a társadalombiztosítással összefüggő kérdések megoldásán. 1993 óta az önkéntes kiegészítő pénztárak és az általuk foglalkoztatott szakemberek száma rohamosan nő és várhatóan a jövőben is növekedni fog. Az is várható, hogy a közeljövőben egyre több olyan kisvállalkozó kezdi meg tevékenységét, akik társadalombiztosítási ügyeiket külső szakemberekkel szeretnék intéztetni. 1998. január elsejétől új nyugdíjrendszer kezdte meg a

működését, amely az eddig működő állami rendszeren kívül magánbiztosítások életre hívását eredményezte. Továbbá általános tapasztalat, hogy a társadalombiztosítás területén dolgozók között 25-30%-ra tehető azoknak az aránya, akik olyan önálló, vagy középvezetői feladatokat látnak el, amelyhez nélkülözhetetlen a szakirányú felsőfokú végzettség.

A korábbi évtizedekben a társadalombiztosítás a SZOT-iskolán szervezett hároméves levelező jellegű tanfolyammal igyekezett a társadalombiztosítás szakmai utánpótlását megoldani. A tanfolyamon döntően a közvetlenül hasznosítható szakismeretek oktatására törekedtek anélkül, hogy ezeket igyekeztek volna az általános társadalmi, közgazdasági, szociológiai és jogi keretbe beágyazni. Államilag elismert diplomát nem adtak. A megszervezett oklevelet csak a társadalombiztosításon belül ismerték el felsőfokú végzettségnek.

A Felsőoktatásfejlesztési Tárcaközi Vegyes Bizottság által készített „A magyar felsőoktatás fejlesztése 2000-ig” című fejlesztési koncepció fogalmazta meg elsőként azt az igényt, hogy az e területen dolgozók számára is egy szabadabban hozzáférhető, nyitott, az állami képzés keretébe illesztett oktatást kell szervezni. A szükségesség engedélyek birtokában ennek nyomán kezdtük a JATE-n a társadalombiztosítási főiskolai képzést, s ezen oktatási forma ettől kezdve épült be a JATE képzési struktúrájába.

A társadalombiztosítási főiskolai szak képzési stratégiája két egymást követő időszakot foglal magába. Elsőként – a társadalmi igényeknek megfelelően – arra törekedtünk, hogy a már társadalombiztosítás területén foglalkoztatottak levelező jellegű képzésére fektessünk nagyobb súlyt. Így indult 1992-ben valamivel több mint 100 fővel a levelező képzésünk. A nappali tagozatot a következő évben indítottuk, erősen visszafogott létszámmal. A főiskola indításával mindkét tagozatnál az volt a célunk, hogy egy olyan gyakorlat-orientált ismereteket nyújtó képzést hozzunk létre, amely a gyakorlati ismeretek mellett biztosítja a színvonalas munka végzéséhez nélkülözhetetlen közgazdasági-, jogi-, szociológiai-, politológiai, stb. háttérismereteket is.

A megszerzhető szakképzettség: okleveles társadalombiztosítási szervező. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére.

A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű szakemberek képzése, akik ismerik az állami, kötelező társadalombiztosítás szervezetét, működését, a folyósított ellátások részletes szabályait stb. Ezen kívül ugyanesak tisztában vannak kiegészítő magánbiztosítási rendszerek működési sajátosságaival. A főiskola célja, hogy az itt végzett hallgatók ezeken a területeken megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezzenek és alkalmasak legyenek a feladatoknak a társadalombiztosítás különböző területein való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

Posztgraduális képzések

**„Társadalombiztosítási
szakjogász”,
illetve
„társadalombiztosítási
szaktanácsadó”
szakirányú továbbképzés**

A társadalombiztosítási posztgraduális képzés bevezetését 1989-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar. A kurzus célja

olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a társadalombiztosítás különböző területein, mind a központi, mind a helyi társadalombiztosítási intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviseleti szervek keretében a társadalombiztosítási kérdésekkel kapcsolatos irányítói pozíciókat betölteni.

Olyan szakemberek képzése a cél, akik képesek áttekinteni a szociális védelem hazai és nemzetközi fejlődési trendjeit és ezek figyelembe vételével képesek a saját munkaterületükön szükséges lépéseket, változtatásokat megtenni.

A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

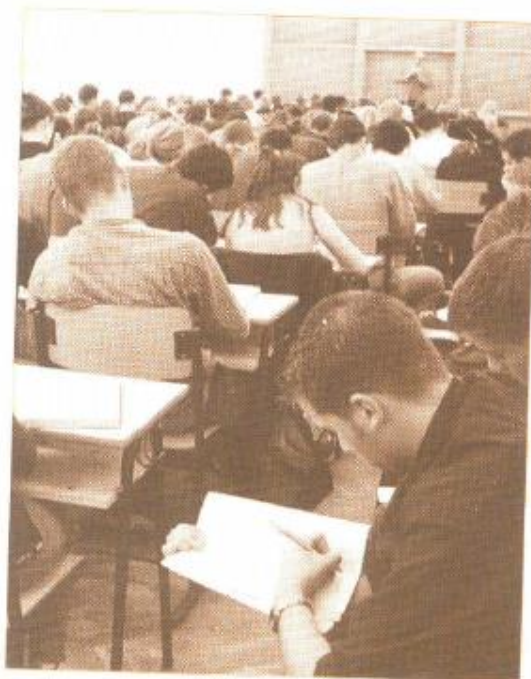
A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű.

A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakdolgozat bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető, és azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

A képzésre felvételt nyerhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek.

„Munkaügyi szakjogász”, illetve „munkaügyi szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés

A munkaügyi kapcsolatok posztgraduális képzésének bevezetését 1990-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi kar. Célja olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a versenyszférában (vállalatoknál, szövetkezeteknél, stb.), mind a költségvetési intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviseleti szervek keretében a munkaügyi politika irányítására. Így különösen a foglalkoztatás, a bér és a szociálpolitika elveinek, rendszerének kialakítására, ezek végrehajtásának megszervezésére, a munkáltatói és munkavállalói oldal közötti tárgyalások és ér-

dekegyeztetés megszervezésére. A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű. A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakdolgozat bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető, és azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

Európa-jogi szakirányú továbbképzés

Egyre intenzívebb betagozódásunk az európai nemzetközi és nemzetek feletti jogi struktúrába, két és többoldalú nemzetközi megállapodásunk szaporodása, aktivizálódása, csatlakozásunk az Európai Tanácshoz, és különösen társulási megállapodásunk az Európai Közösségekkel (Unióval), amelyek a magyar jog és az európai jog kifejezett harmonizációját írják elő, felveti egy rendszeres Európa-jogi szakképzés beindításának szükségességét karunkon.

A képzés előzményeiről és a már meglévő alapokról az alábbiakat mondhatjuk el. Az 1992–93-as tanévtől karunk elnyert egy „Európai tanulmányok beindítása a JATE-n” elneve-

zésű TEMPUS-programot. Partneregyetemeink voltak a Bradford Egyetem (Egyesült Királyság), az Aalborg Egyetem (Dánia) és a Poznani Közigazgatási Akadémia (Lengyelország).

1993-tól kari könyvtárunk az Európai Közösségek Bizottságának hivatalos, úgynevezett Európai Dokumentációs Központja. Ez azt jelenti, hogy jogi és közgazdasági irányultsággal ingyen, folyamatosan megküldik számunkra a Közösségek Hivatalos Lapját (Official Journal of the European Communities, L. C. Series), az Európai Bíróság döntéseit (European Court Report) és még mintegy 50 periodikumot.

Karunkon az 1991–92-es tanévtől „Az Európai Közösségek Joga” címmel 2 féléves, heti 2 órás kurzus folyik, amely átfogja az úgynevezett közösségi jog intézményi és anyagi jogának számos területét. Günther Weber német meghívott előadónk több éve tart intenzív kurzusokat a közösségi jog köréből. Az 1991–92-es tanévtől az „EK-gazdasága” címmel kötelező fakultatív tárgy indult. Az 1993–94-es tanévben az EK-bizottság „Az európai közösségi jog” tárgy oktatásának személyi és tárgyi feltételei-

hez való hozzájárulásra Jean Monnet Chaire létesített. Posztgraduális képzéseinkbe és doktor programunkba is felvettük a közösségi jogot.

A szakképzés tantervében a következő tárgyak szerepelnek: 1. Bevezető tárgyak a) Az európai integráció létrejötte, közös politikai gazdasága; b) Az európai integráció története; c) Az európai integráció intézményi jogának alapvonásai; 2. Európai jog a) Az Európai Unió institutionális joga; b) Az áruk, a szolgáltatások, a személyek szabad mozgása, közös kereskedelempolitika; c) Pénz- és pénzügyek európai vonatkozásai; d) A nemzetközi magánjog európai vonatkozásai; e) Európai társasági jog; f) Európai szociális jog; g) Az alapvető emberi jogok alkotmányjogi és nemzetközi jogi problémái; h) Az Európai Unió joga és a magyar jog. A harmonizáció kérdései; i) Az Európa Tanács és az Európai Unió egyezmény és a magyar munkajog.

A képzésre felvételt nyerhetnek jogász diplomával rendelkezők.

Dr. Blutzman László

Egy német jogász Szegeden

Három évvel ezelőtt, pontosabban az 1998/99-es tanévben indult a szegedi jogi kar négy féléves, úgynevezett „Német gazdasági jogi képzés” elnevezésű programja. Ebben jelenleg mintegy hetvenen vesznek részt, főiskolások, egyetemisták, végzett jogászok. A Potsdami Egyetemen szervezték meg a szegediek ezt a kiegészítő képzést, s ennek egyik szaklektora Steffen Vogel jogász, aki az elmúlt év szeptemberétől dolgozik a Tisza-parti városban.

– A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karára tavaly szeptember elején kerültem és azóta szaklektorként dolgozom ebben a felsőoktatási intézményben. Ismeretes, hogy a Potsdami Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem között 1998-ban kötötték az a megállapodás, amelynek értelmében német gazdasági jogi képzés indul a szegedi jogi karon. Ennek létrejöttében a Potsdami Egyetem részéről dr. Werner Merle professzor, a szegedi jogi kar részéről pedig dr. Balogh Elemér docens, dékánhelyettes volt a kezdeményező, s ők tettek a legtöbbet azért, hogy ez a képzési forma itt Szegeden is megvalósuljon – mondja beszélgetésünk kezdetén Steffen Vogel szaklektor.

A fiatal jogász-tanár elmondja, hogy e hasznos tanulmányokat témakörök szerint oktatják. Úgynevezett tömbösített előadássorozatokban, a Potsdami Egyetem jogi karának professzorai és tudományos munkatársai adják elő az anyagot, s ez félévenként két, illetve három egyhetes intenzív kurzusokat jelent a hallgatók számára. Az ő feladata egyébként abból áll, hogy az előadott anyagot, vagy annak egyes részeit, a hallgatók számára még érthetőbbé tegye, tudásukat elmélyítse, s e célból speciális szemináriumokat tart az egyetemen. Vogel úr azt is hozzáfűzi, hogy a számonkérés minden előadás- és

szeminárium-sorozat után történik, mégpedig írásbeli vizsga formájában. Erre a munkára a hallgatók érdemjegyet kapnak. Ez a számonkérés egyébként általában jogesetek megoldásából és elméleti kérdésekből áll.

– A magyar joghallgatók kiválóan beszélnek németül. Számomra ez a meglepetés erejével hatott, hiszen egy idegen nyelvet elsajátítani nem könnyű feladat, ezt látom a magam példáján keresztül is. Igaz, a magyar nyelv rendkívül nehéz, ezért még csak az elején járok – vallja be mosolyogva a fiatal jogász. – Mindenesetre csak kedvező körülményként könyvelhetem el, hogy a magyar hallgatók ilyen jól értik és beszélnek a németet, hiszen így sokkal könnyebben sajátítják el a tananyagot is.

Steffen Vogel, aki sokat köszönhet a Robert Bosch-Stiftung-nak (Alapítványnak), mert ez az alapítvány segíti a német nyelvű képzést a közép- és kelet-európai országokban, nagyon megkedvelte Szegedet. Azt mondja, a külföldiek többnyire csak Budapestet, a fővárost ismerik, pedig a vidéki nagyvárosok is jelentős szellemi és anyagi értékeket mutatnak fel. Ezeket is meg kell becsülni. Ő ezt teszi Szegeddal, az itt zajló élettel. Ennek tulajdonítható nyilván az elhatározása is, hogy még egy évet biztosan a Tisza-parton tölt, jogász-vendégtanárként.

Kisimre Ferenc

A francia specializáció

Beszélgetés Florence Grellet-vel

1996-ban indult Szegeden a francia jogi képzés a Paris X-Nanterre Egyetemen együttműködésben. A most jelentkező hallgatók már nem két, hanem öt éven keresztül ismerkedhetnek a francia jogrendszer magyartól eltérő elemeivel. A szeptemberben Franciaországból érkezett oktatók egyike Florence Grellet, aki ösztöndíjasként vesz részt a tanszék munkájában.

– Igen fiatalon oktatja az egyetem francia jogi képzésére jelentkező hallgatókat. Hol végezte tanulmányait?

– Felsőfokú tanulmányaimat a Paris X-Nanterre Egyetemen folytattam. Francia jog mellett az angol-amerikai törvényhozással is foglalkoztam. Párizsban 1980 óta létezik olyan képzés, mely a francia jogi tanulmányok mellett lehetőséget nyújt angol, német, spanyol, olasz és orosz nyelvi specializációra. Utolsó egyetemi évem alatt egy nyelvekre specializálódott egyetemen magyar képzésre is jelentkeztem, ennek keretében ERASMUS ösztöndíjasként töltöttem itt ezt az évet.

– Ezek szerint már volt néhány kapcsolódási pont, mielőtt ide érkezett?

– Az, hogy itt vagyok, valóban csodálatos egybeeséseknek köszönhető. Rengeteg dologgal gazdagodhatok minden szempontból, mind szakmailag, mind emberileg. A magyarok történelme és kultúrája nagyon megragadott.

– Nemrég indult a francia nyelvi specializáció az Állam- és Jogtudományi Karon. Hogyan lehet erre bejutni?

– A jelentkezőknek először is rendes felvételi vizsgával be kell kerülniük az egyetem hallgatói közé. Ezt követi egy francia nyelvű szóbeli, illetve írásbeli megmérettetés. Főleg azokra számítunk, akik a gimnáziumban emelt óraszámokban tanulták ezt a nyelvet, de természetesen bárki jelentkezhet, aki magas szintű tudással rendelkezik.

– Milyen feladatokat lát el a francia jogi képzésben?

– Ezen a tanszéken az alapot jelentő rendes jogi órák mellett a hallgatóknak tökéletesíteni kell francia nyelvi és civilizációs ismereteiket is, ezt a Bölcsészettudományi Kar Francia Tanszéke oktatóinak segítségével tehetik meg. Ez körülbelül egyharmadával növeli meg az óraszámot, minden félévben heti 30-35 órája van hallgatóinknak. A jogi tárgyakat Nanterre-ből érkező tanárok adják elő, általában tömbösítve. Én követem ezeket az előadásokat, később a szemináriumokon meg kell bizonyosodjak afelől, hogy minden hallgató pontosan értette az ott elhangzottakat, s ha szükséges, igyekszem rávilágítani az esetleges homályos pontokra. Ezen felül segítem a disszertációk elkészítését, együtt gondolkozunk a megfelelő témaválasztáson, és praktikus technikai útmutatással is ellátom a diákokat.

– Milyen a kapcsolata a hallgatókkal?

– Az itt tanulók nagyon nagy szellemi nyitottságról tesznek tanúbizonyságot. Gyorsan megbarátkoznak a francia jog sajátosságaival. Rendkívül motiváltak, és ez engem is inspirál.

– Hogy érzi magát Szegeden?

– Eddig Párizsban éltem, ez után különösen kedvemre való az itteni lét, összehasonlíthatatlanul megváltozott az életem minősége. Jóllehet Szeged sokkal kisebb város, mint Párizs, de ugyanolyan élő.

Wagner Anikó

Az Alkotmányjogi Tanszék

Az Alkotmányjogi Tanszék nem fiatal, hiszen a jogi életben alapvető fontosságú szerepet betöltő közjog a kezdetektől fogva helyet kapott az oktatásban is, így már az 1872/73-as években induló Kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem is tanszékei közé sorolta a Közjogi és Közigazgatási jogi Tanszéket, melyről 1908-ban leválasztották, önálló tanszékké téve a közigazgatási és pénzügyi jogot.

Az időközben Ferencz József nevét felvett intézmény 1918-ban a román megszállás miatt menekülni kényszerült, s

csak 1921-ben nyert új székhelyet Szegeden. A két világháború közötti korszak legjelentősebb tanáregyéniségei közé tartozott a közjogot előadó Polner Ödön és Búza László. 1940-ben a Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem visszaköltözött Kolozsvárra, Szegeden pedig Horthy Miklós nevét viselő új egyetem létesült. Az oktatás átmeneti szüneteltetése után 1945-től újból megindult az egyetemi élet, melyen belül az Alkotmányjogi Tanszék tevékenysége igen meghatározó volt, elsősorban a tanszék vezetőinek hatására, hiszen olyan nevek oktattak itt, mint Bibó István vagy Szabó József professorok.

Kovács professzor negyven éve

A tanszék munkásságának új fejezetét Kovács István professor nyitotta meg, 1950-ben, aki nem kevesebb, mint 40 évig állt a tanszék élén és egy ideig a Kar dékánja is volt. A professor itthon és külföldön egyaránt neves tudós volt, számos nemzetközi szervezetben felelős tisztséget viselt, ennek ellenére az egyete-

met tekintette főállású munkahelyének. Szentpéteri István – ma *emeritus* – professzor Kovács István halála után vette át a tanszék vezetését, és főként a rendszer-váltó államok alkotmányfejlődésének modernizációját vizsgálja, valamint kutatási területét képezi Bibó István szegedi jogi kari tevékenysége, különös tekintettel a magyar politikatudomány és közjogtudomány megújítására.

Akárcsak Kovács István, ő is az „utazó professzorok” közé tartozik, s eme jelző mind a mai napig találhatóan használható a tanszék több oktatójára is.

Az utazó télikabát esete

Szentpéteri professzor számára talán az egyik „legemlékezetesebb út” az volt mostanában, amikor Kovács István szülővárosát, Nyírbátort látogatta meg, hogy halálának 10. évfordulóján, tiszteletére felavasson egy emléktáblát. Ahogy az már lenni szokott, az ünnepség után fogadást tartottak a városházán, amelynek végeztével a professzor beült az autóba, hogy elinduljon hazafelé. Szegedre visszaérve a kocsiból kiszállva döbbent csak rá, hogy télikabátját, a benne lévő lakáskulcsait elvesztette valahol. Így kénytelen volt elmenni egyik kollégájához, akivel „önbetörést” hajtottak végre saját lakásába. Mint később kiderült, a télikabátjának úgy megdetszett a nyírbátori városháza, hogy „elhagyva” gazdáját úgy döntött, eltöltött még egy kis időt. Szerencsére az ottaniak, értesülve ottlétéről egyből megtették a szükséges intézkedéseket avégett, hogy az elkóborolt jószág visszatérjen tulajdonosához. Először Pestre „irányították”, de mire odaért, kiderült, hogy a sofőr elfelejtette a megadott címet, így egy másik épület portájára került, ahonnan végre eljutott tulajdonosához Szegedre. Ez az eset is azt bizonyítja, hogy a Tanszékhez tartozó tárgyak is hajlandóságot mutatnak az utazásra.

Szentpéteri professzortól a tanszéki sta-

fétabotot Trócsányi László vette át 1994-ben, s jelenleg ő a tanszékvezető. Kutatási területe a magyar és összehasonlító parlamenti jog, a közigazgatási bíráskodás, valamint az alkotmányozás. Eme utóbbi kérdéskörben egyik felelőse volt az *Acta Juridica et Politica* „Alkotmány és jogtudomány” című tanulmánykötet megjelentetésének. Az ő nevéhez fűződik Karunkon a francia jogászképzés beindítása.

Tavaly sikeresen habilitált, melynek tárgyköre a belga alkotmányfejlődés, továbbá az országgyűlés működése volt. Előadásai igen kedveltek a hallgatók között, közvetlen előadásmódjának köszönhetően még azoknak a hallgatónak is le tudja kötni a figyelmét az órák idejére, akiknek nem tartozik kedvenc tantárgyuk közé az alkotmányjog. S bár előadásokat most egy ideig nem fog tartani, mivel 2000. júniusától kinevezték Magyarországnak brüsszeli nagykövetének és főkonzuljának, egy speciálkollégium megtartásával vállalta, hogy továbbra is részt vesz a diákok oktatásában. Míg távol van, a tanszék élén Tóth Judit egyetemi docens helyettesíti, aki emellett még előadásokat tart, szemináriumokat és speciálkollégiumot vezet.

Ő Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán végzett. Az oktatói munka mellett a közigazgatásban dolgozik, sőt az MTA Politikatudományi Intézetében és a BM Nemzetközi Főosztályán is. Több projektben is részt vesz, mely főként az EU-val, az ENSZ-szel, a NATO-val foglalkozik. Szerepet vállalt az alkotmány-előkészítő munkálatokban, valamint központi államigazgatási szervek felkérésére törvénytervezetek elkészítésében működött (működik) közre. Így nem csuda, hogy nem sok szabadideje marad, s állítása szerint ami van, azt is „álláshalmozással” tölti. Nem gond, ha az egyik munkája közben felmérgetik, mert a másik munka során egyből lehetősége van arra, hogy a „munkába ölje dühét”. A tanszéken 1995 óta oktat, főként menedékjoggal és állampolgársági joggal foglalkozik. Kandidátusi értekezését is összehasonlító menedékjog tárgyában írta. Ugyanakkor egyetemista

évei óta kedveli még a szociális jogot is, amelynek területén kutatásokat is végzett. Munkájához hozzátartozik az utazás, s bár sok helyet látott már, szívéhez leginkább a skandináv országok állnak a legközelebb, valamint Hollandia, ahol hosszabb időt sikerült eltöltenie. Szeretné még látni Reikjavíkot, úgyhogy ezúton is üzeni az izlandiaknak, hogy rendezzenek valamilyen jogi témájú konferenciát, mivel önmagában, minden cél nélkül nem szívesen vág neki egy útnak. A szervezőknek attól sem kell tartaniuk, hogy „kieszi” őket az élelmiszerkészletükből, ugyanis a sok munka közben leginkább ásványvizet és gyümölcsöt fogyaszt, de kedveli a főzeléket is, amiről gyermekkorában el sem tudta képzelni, hogy egyszer majd megeszi.

Költői álmok helyett alkotmányok

Tóth Károly pontosan emlékszik arra a dátumra, amikor elkezdett dolgozni a tanszéken. Ez már jó 30 éve, 1970. március 1-jétől történt, miután a diáknak, aki az egyetemi évek alatt aktívan részt vett az Alkotmányjogi Diákkör munkájában, a diploma után Kovács professzor felajánlott egy helyet a tanszéken. Bár alkalma nyílt arra is, hogy az egri járásbírószágon dolgozhasson, megköszönve a bíróság elnökének a lehetőséget, az egyetemet választotta. Gyermekkorában sok minden szeretett volna lenni, „tűzoltó, katona, vadakat terelő juhász”, de az, hogy jogász legyen, a középiskolai évek alatt merült fel benne először. Nos, eme gondolat erősebbnek bizonyult, mint a József Attila által sugallt vágyálmok.

Munkássága fő vonalát a közép- és kelet-európai államok alkotmányfejlődése képezi. PhD értekezése is ezt a kört érintette. Szakvéleményt készített a készülő alkotmánytervezetről és a honvédelmi tv. alkotmányossági problémáiról is. Kevés sza-

badidejét a számítógép előtt tölti, szívesen játszik rajta. Ha valaki le akarja venni a lábáról, akkor – mint a legtöbb férfihoz – a hasán keresztül vezet az út, pacal formájában, sok sóval, borssal, paprikával.

A Magyar Honvédség kötelékében eltöltött katonai szolgálat alatt együtt koptatta a katonai bakancsot Földes Lászlóval, alias Hobóval, aki elmondása szerint a „legbeleválóbbnak” tűnt közöttük, de mikor véradásra került a sor, ő volt az első, akit féláljultán kellett kitámogatni a helyszínről.

Mint a tanszék legtöbb oktatója, ő is rendelkezik ama képességgel, hogy egyszerre több dolgot is tud csinálni, így az egyetemi oktatás mellett tanít a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Jogi Karán, melynek dékánja is volt, oktatja karunk levelezős hallgatóit is.

Kiss Barnabás szintén Kovács professzor felkérésére maradt az egyetem falai között, bár a nyíregyházi gimnáziumi évek alatt még orvosnak és vegyész-mérnöknek szánták tanárai a kitűnő diákot, aki végül csak az utolsó évben határozott úgy, hogy próbát tesz a szegedi egyetem jogi karán. Mikor a vonattal utazott a felvételire, kiderült, hogy ezzel az ötlettel nem volt egészen egyedül, mivel szinte az összes vonaton utazó felvételi a jogon akart szerencsét próbálni. A diákevekre szívesen emlékszik vissza, mint elmondta, volt összetartás a diákok között, aktív életet éltek, minden hónapban volt csoport- és évfolyambuli.

Már 20 éve dolgozik a tanszéken, kutatási területe az emberi jogok fejlődése, a diszkrimináció tilalma. PhD tézisei is e tárgykörbe tartoznak, s az egyetemen is vezet ebben a témában speciálkollégiumot. Ezen kívül oktatja a levelezőket, tanít a szegedi Médiatudományi Tanszéken és a pesti Médiatudományi Intézetben, akik számára ebben az évben jelent meg az általa készített jegyzet is.

Szabadidejében amellet, hogy „felvételi aranyköpéseket” gyűjt, szívesen főz. Baráti társaságával sokszor szerveznek „bográcsos bulikat”, sőt, idén a gólyatáborban a friss gólyák is megkóstolhatták a főztjét. Reggelenként, ha nem muszáj rohannia va-

lahová, televíziót néz és elolvassa a kezébe kerülő összes újságot, hogy megtudja, mit is találtak ki aznapra „hazánk bölcsei”, de a korán kelés sem jelent problémát számára.

Az új generáció

A tanszék legfiatalabbja tagja Komáromi Zoltán, aki 1992-től kezdődően tudhatja magát a tanszék oktatóinak sorában. Már egyetemi éveit alatt az Alkotmányjogi Tanszék demonstrátora volt és részt vett a Tudományos Diákkör munkájában, bár kezdetben nem a jogi karra készült. Sokáig szemész akart lenni, mivel ő maga is szemüveges és így személyesen is érintette ez a tudományág. Erősen gondolkodott azon, hogy bekapcsolódik a diplomáciai életbe, de akkoriban még Moszkvában képezték a diplomátákat, így erről is le kellett mondania, mivel az orosz tudásában találtak némi kivetnit.

1995-től kezdődően dolgozik polgári jogi bírónak, s az egyetemen is a bírói függetlenséggel és az igazságszolgáltatás alkotmányos működésével foglalkozó speciálkollégiumot vezet az alkotmányjogi szemináriumok mellett.

A mai diákok és az ő idejében a karra

járó diákok között szerinte nincs sok különbség, bár a jelenkor jogászpálmái véleménye szerint már a diákevek alatt aktívabban foglalkoznak a karrierjük építésével.

Amikor éppen nem talált visel vagy az alkotmányjog „rejtelmét” tárja fel a hallgatók előtt, biztos megtalálható azokon a helyeken, ahol jó jazz zene szól, bár az olyan kicsit keményebb zenét sem veti meg, mint pl. a Police.

A tanszék oktatóinak munkája elképzelhetetlen lenne a tanszéki adminisztrátor, Skultétiné Vőneki Zsuzsanna munkája nélkül, aki 1992-óta amellest, hogy megakadályozza a „fejetlenség” beálltát a tanszéken, biztosítja a tanszék és a diákok közötti jó és folyamatos kapcsolatot is.

Az Alkotmányjogi Tanszék a jövőben is gondoskodik arról, hogy a szegedi jogi kar hallgatói széles ismeretanyagot szerezzenek az alkotmányjog területén.

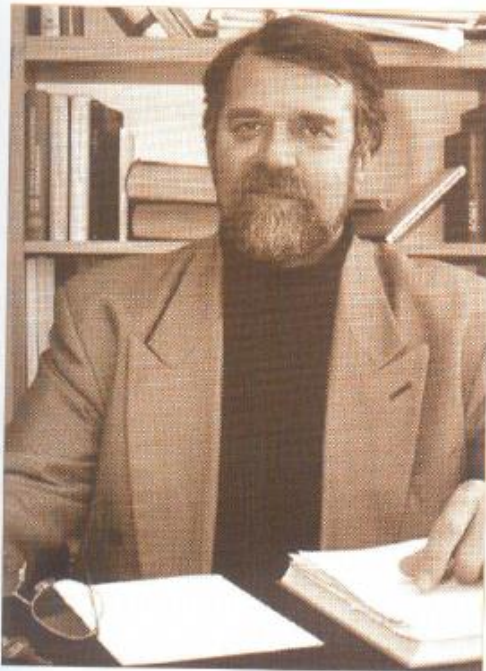
Ezt biztosítja az itt dolgozó tanárok munkája, valamint a nemzetközi tudományos együttműködés keretében külföldi alkotmányjoggal foglalkozó vendégprofesszorok és az alkotmányjog alkalmazásának megismertetése végett meghívott neves hazai jogalkalmazók előadásai is.

● Kaltenbach Jenő a kisebbségi joggyakorlatról

A pártok egymásra mutogatnak

Az elhúzódó és végső soron eredménytelen pártközi egyeztetések után a köztársasági elnök által jelölt, és az országgyűlésben június közepén megválasztott ombudsmanok közül egyedül a nemzeti és kisebbségi jogok biztosja, dr. Kaltenbach Jenő képviseli a folytonosságot. A Szegedi Tudományegyetem Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszékét vezető alkotmányjogász újabb hat évre kapott megbízást erre a tisztségre. A rendszerváltás utáni első szabad parlamenti választásokról németországi ösztöndíja miatt lemaradt szakember hazatérése után részt vett a kisebbségi törvény előkészítésében, 1995-ben pedig kinevezték a nemzeti és kisebbségi jogok országgyűlési biztosává. Az elmúlt hat év munkájáról, valamint a kisebbségi jogok magyarországi helyzetéről beszélgettünk vele.

– A magyar fül számára nehezen megjegyezhető neve miatt nem került kényelmetlen vagy kellemetlen helyzetbe?

– Régebben, tíz-tizenöt évvel még előfordult, hogy a nevem hallatára visszakérdeztek: mit mondott, hogy hívják? Manapság ez már nemigen jellemző. Nemcsak azért, mert mára viszonylag ismertté vált a nevem, hanem az ezzel kapcsolatos szokások is megváltoztak kicsit.

– Nem jutott egyébként eszébe, hogy magyarosítsa a nevét?

– Volt egy időszak kamasz koromban, amikor a nevemet kényelmetlennek érezve felmerült bennem a gondolat, hogy esetleg megváltozta-

tom. De aztán édesanyám lebeszélte erről, mondván, édesapámnak valószínűleg rosszul esne.

– Tudja, honnan erednek a családi gyökerek?

– Pontosán nem tudom, de a magyarországi németek legnagyobb része frank, tehát a mi családunk is valószínűleg Bajorország északi-északnyugati részéről származhat. A szülőfalumban beszélt nyelvjárás is egy frank dialektus.

– A kisebbségi jogok biztosaként hivatalból is vallott toleranciát a szülői házból hozta magával?

– Fiatalon a saját bőrömön tapasztaltam, és így megtanultam, mit jelent kirekesztettnak lenni, egy kevésbé kedvelt csoportba tartozni.

Sértő megjegyzéseket, gyerekkori konfliktusokat, verekedéseket kellett elviselnem anélkül, hogy személyesen bármiért is felelős lettem volna. Azt hiszem az előtt, aki keresztülment ezen az érzésen, két választás áll: vagy frusztrált és agresszív lesz, vagy pedig toleráns. Ez utóbbit választottam.

– *Nem sok múlott azon, hogy a második világháború utolsó hónapjaiban, a front közeledtével nem telepítették ki a szüleit. Hogyan tudtak Magyarországon maradni?*

– Édesapám és édesanyám egymás mellett lévő faluban laktak. Cikó és Ófalu között csupán két-három kilométer volt a távolság, mégis az egyik Tolna, a másik Baranya megyéhez tartozott. A Tolna megyeieket még kitelepítették, de Baranyában ekkorra már leállították a kitelepítést. Mivel édesanyám a családjával együtt átköltözött édesapámékhoz, így elkerülték a kitelepítést.

– *Felsőfokú tanulmányait Szegeden kezdte el, de először nem a jogi karra járt, ahol később diplomát szerzett, hanem vegyész szakon tanult három szemesztert. Mi a magyarázata ennek a kis kitérőnek?*

– A középiskolai kémia tanámóm megrögzött ideája volt, hogy belőlem kémikus legyek. Ezen kívül az is közrejátszott a választásomban, hogy édesapám matematika-fizika szakos tanár, tehát a természettudományokhoz vonzódó ember volt. Ennek a két befolyásoló tényezőnek a hatására jelentkeztem vegyész szakra, ahová fel is vettek. Kiderült azonban, hogy ez nem az én világom.

– *Miért választotta aztán a jogi tanulmányokat?*

– Ebben nincs semmi romantika, ez volt az egyetlen alternatíva, ami érdekelt is.

– *Milyen kellemes vagy kellemetlen élményeket őrzött meg magában a szegedi diákévekből?*

– Csak kellemes emlékeim vannak. Nagyon vidám és eseménydús korszaka volt ez az életemnek, s olyan időszakra esett, amikor már jobb volt egyetemistának lenni. 1970 és 1975 között ugyanis Magyarországon egy kicsit szabadabb volt a levegő, mint például tíz évvel korábban, vagy jó néhány évvel később. Az 1967-68-tól kezdődő viszonylagos enyhülés időszakában a vezetés megpróbálta kicsit feltörni a korábbi szoros, rideg társadalmi és gazdasági irányítási struktúrát. Ugyanakkor mi is tudtuk, mit jelent 1968, és mit jelentenek a nyugat-európai diákmozgalomok.

– *Milyen ambíciókkal folytatta a jogi tanulmányait?*

– Nagy ambícióim igazából nem voltak. Annak idején a közjog, amely később a pályámat meghatározta, nem vonzott bennünket annyira, mint a magánjog vagy polgári jog. A szocializmusban ugyanis a közjog rendkívül unalmas, ideológiai mázzal leöntött, a rendszerrel nehezen összeegyeztethető diszciplína volt, szemben a magánjoggal. Ez utóbbi iránt az akkori magánjogász professzor, Kemenes Béla egyénisége is felkeltette az érdeklődésemet, olyannyira, hogy még a polgári jogi diákkörbe is bekapcsolódtam.

– *Diplomával a kezében milyen lehetőségek álltak ön előtt?*

– A jogi diploma már akkor is több területen hasznosítható végzettséget jelentett. Nemcsak a klasszikus jogász szakmák nyújtottak elhelyezkedési lehetőséget, hanem a társadalom más szegmenseiben is szívesen alkalmaztak jogászokat. A helyi közigazgatásban, a tiszafüredi tanácsnál kezdtem a pályámat, és két évet töltöttem ott. Akkor egy volt tanáromon keresztül megtudtam, hogy tanársegédet keres a szegedi közigazgatási jogi tanszék. Némi töprengés után elfogadtam az akkori tanszékvezető, Martonyi János professzor ajánlatát. Így kezdődött az egyetemi oktatói pályafutásom 1977-ben.

– *Milyen tapasztalatokkal gazdagodott első munkahelyén, Tiszafüreden?*

– A tanácsnál előttem nem dolgozott jogász, minden a vaskalapos, bürokrata gondolkodásmódnak megfelelően működött. Én voltam az első, aki jogi kategóriákban próbált meg gondolkodni, és aki igyekezett az ügyfeleket embereknek tekinteni. A településen cigányok is éltek, akiknek már abban az időben is elég sok bajuk volt a különböző hatóságokkal. Így viszonylag korán kapcsolatba kerültem a kisebbségi problémával, noha akkor álmomban sem gondoltam, hogy ennek egyszer jelentősége lesz az életemben.

– *Milyen érzés volt pár évvel a diploma megszerzése után kiállni a tanítványok elé az egyetemi előadásokon?*

– Az elején furcsa volt, de egy idő után megszereztem a kellő rutint. A tanárságot szép és vonzó foglalkozásnak tekintem. Bár nem vitatom a család jelentőségét, de úgy érzem, a nevelésben az iskoláknak jóval nagyobb szerepet

kéllene vállalniuk. Ennek persze csak akkor tudnának megfelelni, ha a társadalom hajlandó lenne a mostaninál jóval többet fordítani erre.

– *A politikai rendszerváltást Németországban élte meg, ahová a Friedrich Ebert Alapítvány ösztöndíjasaként utazott tizenegy hónapra. Hol és mivel töltötte ezt az időt?*

– A legtöbb időt Regensburgban, az ottani egyetemen töltöttem, az azóta szövetségi alkotmánybíróvá választott Steiner professzor mellett. Rövidebb ideig Bonnban és Speyerben is voltam. Ez utóbbi helyen működik Németországban az egyetlen, közigazgatási szakemberek posztgraduális képzését ellátó intézmény.

– *Amikor 1990-ben hazajött, az ön szemében milyennek tűnt a rendszerváltás?*

– Mikor hazaértem, már túl voltunk az első szabad parlamenti választásokon. Azt rögtön éreztem, hogy egészen más országba jöttem haza, mint amilyenből kimentem. Ettől eufórikus hangulatban voltam, tele tervekkel. Úgy éreztem, itt az ideje, hogy valami megváltozzon az egyetemen, a megkövesedett struktúrák megtörjenek, és új levegő kezdjen áramolni az intézmény falai között. Próbálkozásaim azonban nem jártak nagy sikerrel, és rá kellett jönnöm, hogy a változás felül, a politikai vezetésben gyorsabban következett be, mint az alsóbb szinteken. Ma is úgy érzem, sokkal nagyobbak voltak a lehetőségek, mint amit sikerült kihozni belőlük.

– *Nemcsak az egyetemen tartotta fontosnak a változást, hanem a kisebbségek helyzetében is. 1990-ben beválasztották a német etnikum szövetségének vezetőjébe, és az ön javaslatára állították fel a kisebbségi kerekasztalt. Milyen tárgyalások folytak ott?*

– A hazai német kisebbség vezetése nehezen tudott megbirkózni azokkal a szakmai kérdésekkel, amelyek a kisebbségi törvény előkészítése kapcsán felmerültek. Ezért kapóra jöttem nekik, hiszen a közösséghez tartoztam, jogász voltam, és Németországból jöttem haza. Valóban az én ötletem volt az úgynevezett kisebbségi kerekasztal, amelyet a német és cigány szövetség hozott létre az ellenzéki kerekasztal mintájára. Ezen nem politikai vitákat folytattunk, hanem egy jogalkotási folyamatot elindítva megkezdtük annak a kisebbségi törvénynek az előkészítését, amelyet szükségesnek véltünk.

– *Mennyire érezte akkor ennek a munkának a jelentőségét?*

– Nagyon is éreztük, hiszen Magyarország történetében még soha nem fordult elő, hogy egy törvényszöveg úgy készüljön el, ahogyan a kisebbségi törvény megszületett. Vagyis, hogy ne a rendes törvényhozási folyamatban, hanem kétoldalú tárgyalássorozat útján jöjjön létre, kicsit ahhoz hasonlóan, mint ahogy az alkotmányreform elkészült az ellenzéki kerekasztal tárgyalásokon. Ez az időszak nemcsak emiatt volt jelentős szakasza az életemnek, hanem azért is, mert 1990 ősztől három éven át az Alkotmánybíróságon dolgoztam, Vörös Imre alkotmánybíró tanácsadójaként.

– *Eközben a szegedi tanszék vezetője lett, majd 1995 júniusától tölti be a kisebbségi jogok országgyűlési biztosának posztját. Ha a kisebbségi politikában azóta elért eredményeket, illetve a megoldatlan kérdéseket képletesen a mérleg két serpenyőjébe tennénk, merre billenne a mérleg?*

– Az 1990-től 1995-ig terjedő időszak a magyar demokratikus progresszió fénykora volt. Ugyanez a kisebbségek ügyére is érvényes. Szinte minden kisebbségi jogintézmény ekkor jött létre, vagy kezdte meg működését. Azóta újat alig sikerült produkálni, sőt, ma a kivított eredmények megőrzésén van a hangsúly. A továbbfejlesztés szükségességét senki sem vitatja, mégsem sikerül előrelépni, legalábbis látványos események formájában. Ugyanakkor a kisebbségi közösségek önszerveződése, identitásuk megőrzésére való képessége sokat erősödött. Ha a kérdés arra irányul, vajon mennyire tekinthető sikeresnek az ombudsmani intézmény, akkor erre csak annak ismeretében tudnék válaszolni, hogy mire jutottunk volna nélküle. Azt mégis ki merem jelenteni, hogy mind a partnereink, a közigazgatás elismerését, mind a hozzánk forduló polgárok és közösségek megbecsülését, mind pedig a nemzetközi szakmai közvélemény értékelését sikerült kivívni, ami talán alapot ad a pozitív mérleghez.

– *Országgyűlési felszólalásában, 1998. február 24-én elég keményen fogalmazott, mintegy kérdőre vonva a honatyákat: miért nincs megoldva a kisebbségek parlamenti képviselete. Valóban, ön szerint miért?*

– Egy jogállamra leselkedő legnagyobb veszély, ha az annak működőképességét garantálni hivatott intézmények maguk sem működnek jogállami módon. Ez alól nem adhat felmentést

a tehetetlenség nyílt beismerése sem. Ebben az ügyben pedig ez történik. A pártok egymásra mutogatnak, és mindig a másik felet teszik felelőssé az eredménytelenség miatt. Mit lehet ehhez hozzátenni?

– *Június végén lejáró mandátuma megkoronázásának is tekinthetnék a röviden csak antidiszkriminációs törvényként emlegetett jogszabály-tervezetet, ha a parlament is elfogadná. Milyen megfontolásból fogalmazta meg javaslatát?*

– A köztársasági elnök úr egyik első interjújában a roma ügyet a magyar demokrácia legnagyobb kihívásának nevezte. Nem ismerek egyetlen szociológiai elemzést sem, amely a probléma gyökerét keresve ne említene a diszkriminációt. Itt tehát nem személyes ambícióról, hanem súlyos társadalmi problémára adandó válasz kereséséről van szó. E választ egyébként egész Európa ebben az irányban keresi, amit az EU ebben a tárgyban született direktívája is bizonyít.

– *Egyesek szerint – és ezek között romák is vannak – a törvényjavaslat olaj a tűzre, vagyis felerősítene a cigányellenes közhangulatot. Erez ilyen veszélyt?*

– Már a kérdésfelvetés is hamis. Ez majdnem olyan, mintha azt mondanánk: az emberiség embertelen indulatokat vált ki, vagy például a sólyom védetté nyilvánítása felbosszantja a vadászokat. De ha igaz is lenne, vajon az erdélyi magyarság mondjon le magyar nyelvű egyeteméről, csak azért, mert az fokozza az irántuk érzett ellenszenvet? Be kell végre látnunk, ha az emberi jogok nem érvényesülnek egyformán mindenkire, akkor mindenki joga sérül. Egy működő demokrácia nem engedheti meg az erősebb boldogulását a gyengébb kárára.

– *Mi a véleménye a javaslat kapcsán hangoztatott azon két ellenérvről, miszerint a hátrányos megkülönböztetés ellen elsődlegesen nem a jog eszközeivel kell küzdeni, illetve hogy a hatályos magyar jogszabályok és a nemzetközi szerződések garantálják a diszkrimináció elleni fellépés lehetőségét, ezért a javasolt törvényre nincs szükség?*

– A kérdés második felében rejlő állítás egyszerűen ellentmond a tényeknek. Az azonban nagyon is igaz, hogy a jog csak az egyik, de nélkülözhetetlen eszköze a társadalmi bajok orvoslásának. Az EU említett direktívájához az unió

is hozzákapcsolt egy akcióprogramot, amelyben például a közvélemény-formáló projektek ugyanúgy helyet kaptak, mint az általános oktatás, vagy a jogász és a közigazgatási szakképzés.

– *Milyen esélyt jósol saját törvényjavaslatának az országgyűlési vitában?*

– Úgy gondolom, nem elsősorban nekem fontos, hogy mi lesz a törvényjavaslatom sorsa. Például nagyon is egyetértenék egy nemesak etnikai alapú, hanem több mindenre – nemre, valásra – kiterjedő antidiszkriminációs törvényvel. Meggyőződésem, hogy ez valamilyen formában előbb-utóbb megvalósul.

– *Őn szerint jogos az aggodalom, hogy a kisebbségek kapcsán napvilágot látott problémák hátráthatják hazánk európai uniós csatlakozását?*

– Az unió üzenete egyértelmű: csak az az ország érett a csatlakozásra, ahol betartják az emberi és a kisebbségi jogokra vonatkozó követelményeket. Az persze – különösen a kisebbségi jogoknál – mérlegelés kérdése, pontosan mi tartozik e körbe, és mi minősül „betartottnak”. Nekem úgy tűnik, az EU igen komolyan veszi például a diszkrimináció tilalmát. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy hazánk felvételéről nemcsak az „eurobürokrácia”, hanem a tagállami parlamentek és az Európa Parlament is dönt. Ezért egyáltalán nem mindegy, hogy ezek a tesztek mit gondolnak rólunk.

– *Mennyi panasszal árasztják el a hivatalát, és ezek mekkora részét sikerül megnyugtatóan rendezni?*

– Az eltelt hat év alatt körülbelül két és félezer panasz ügyében jártunk el. Ezek túlnyomó többségében, mintegy nyolcvan százalékban sikerült úgymond haladást elérni, ami esetenként teljes, máskor részsikert jelentett.

– *Milyen jellemző panaszok érkeznek önhöz?*

– A beadványok kétharmada roma polgároktól vagy közösségektől érkezik, és ezek többsége valamilyen megkülönböztetésről számol be. Jelentős részükről kiderül, hogy nem alaptalanul. A nemzeti kisebbségek diszkriminációja igen ritka. Az ő gondoljaik nyelvi, kulturális természetűek:

Hegedűs Szabolcs

● Homoki Nagy Mária

Az Aranybulla helye a magyar állam életében

„Mivel mind országunk nemeseinek, mind másoknak Szent István királytól megszabott szabadságát az olykor haragjában bosszúálló, olykor pedig rossz indulatú vagy saját hasznukat hajhászó emberek tanácsára hallgató némi királyok hatalmukkal sok mindenben megrovidították, ezért maguk a nemeseink a mi és király elődeink felségét buzgó könyörgésekkel országunk megjavításáért zaklatták.”

E sorokkal kezdődik az 1222. évben kiadott Aranybulla, amelynek rendelkezései hosszú évszázadokra meghatározták a magyar alkotmányos élet fejlődését. 1215-ben Angliában Földnélküli Jánost kényszerítették a bárók a Magna Charta Libertatum kiadására, amely az angol nemesség rendi kiváltságlevelének minősült, ezért akaratlanul is felmerül a kérdés, van-e, lehet-e kapcsolat a két privilégiumlevél között. Nem feladatunk most összehasonlítani e két nemesi chartát, de annyit leszögezhetünk, mint ahogy a Magna Chartát is a sajátos angol társadalmi, politikai és gazdasági viszonyok hatására lehetett érvényre juttatni, úgy a magyar Aranybulla is a sajátos magyar viszonyoknak köszönheti létét. Az Aranybullát Magyarország rendi al-

kotmányának is szoktuk nevezni annak ellenére, hogy keletkezésének pillanatában ez az állítás nem igaz, majd mintegy másfél évszázad alatt ténylegesen a magyar nemesség rendi chartájává válik.

A 12. században a magyar társadalom meghatározó rétegét képviselték az előkelők (*nobiles*), valamint a katonák (*miles*), akik közül döntő szerepet játszottak a király közvetlen szolgálatában állók, a királyi szerviensek. Mindkét társadalmi csoport jellemzője, hogy meghatározó nagyságú földbirtokkal rendelkeznek, de míg az előkelők országos méltóságokat is viseltek, addig a királyi szerviensek a király hatalma alatt állva katonáskodtak.

Uralkodóink hatalmi bázisát részben a királyi birtok, részben saját hadserege alkotta. Annak érdekében, hogy minél több hívet szerezzenek maguknak uralkodóink, mint minden föld legfőbb urai birtokokat adományoztak a hozzájuk hű alattvalóknak. Ezáltal lehetővé vált, hogy a társadalom alsóbb rétegeiből a szabadok a katonai szolgálat által felemelkedhessenek, másrészt a már földbirtokkal rendelkezők még nagyobb földbirtokhoz jussanak, amely birtokra támaszkodva akár magánföldesúri hatalmat is kiépíthetnek.

Mindezek mellett már Szent István is idegen katonákat hívott az országba azzal a nem titkolt céllal, hogy a királyi hadsereget és ezzel együtt saját politikai hatalmát megerősítse. Ha az idegeneket a maga oldalán akarta tudni, akkor nekik is birtokot és méltóságot kellett adományoznia. Ennek a gyakorlatnak lesz köszönhető, hogy az előkelők rétege származás szempontjából két csoportra osz-

lott, a magyar honfoglaló ősök leszármazóira és az országba betelepült, a király szolgálatába álló és tőle birtokot nyerő idegenekre. Amíg uralkodóink birtokadományozási gyakorlata túlzott méreteket nem öltött és az idegenek befolyása az uralkodóra nem volt jelentős, addig ez az uralkodói politika semmilyen veszélyt sem jelentett a serviensekre, illetve a közsabadokra. Megváltozott a helyzet, amikor III. Béla utódai, Imre és András egész vármegyéket adományoztak híveiknek és a földbirtok mellett a vármegyéhez kapcsolódó közhatalmi jogosítványokat is megkapták és az idegenek is országos méltósághoz jutottak. Ez az uralkodói politika fordította szembe a magyar előkelőket és a királyi servienseket II. Andrással. Andrásnak ugyanakkor, amikor a birtokadományozással mintegy felszámolta a királyi hatalom alapját, pénzre volt szüksége, s az „új rendszer” gondolatának megfelelően részben regale jövedelmekre próbált támaszkodni, részben különböző régi és új adókat vetett ki alattvalóira. Ennek lesz köszönhető a rendkívüli hadiadó (collecta) kivetése, valamint a pénzrontás. Ugyanakkor a királyi jövedelmet képező regalékat bérbe adta izmaelita, illetve zsidó kereskedőknek és ez még inkább fokozta az előkelők és a serviensek elégedetlenségét. Ezt az elégedetlenséget tárja elénk Katona József híres drámájában a Bánk bán-tan, amikor Petur bán szájába adja a következő szavakat:

„Tulajdonunkat elvevé, od' adta a hazájábéli

cinkosinak, s kihúzta a szegény magyarnak a kezéből a kenyért, s azt megette a meráni fegyveres.

*Lerontatá atyáink várait,
s meráni fegyverest rakott oda,
elszedte hivataljainkat, és
a puszta bán-névvel cifrázza fel.”*

Ez az a gazdasági, társadalmi háttér, ami az Aranybulla kikényszerítéséhez vezet, s amelynek rendelkezései elsődlegesen az előkelők és a serviensek érdekeit szolgálják, de kisebb vagy nagyobb mértékben a magyar társadalom minden rétegéről említést tesznek.

Az Aranybulla első cikkelye leszögezi, hogy a király vagy akadályoztatása esetén a nádor köteles minden évben Székesfehérvárott bírói közgyűlést tartani, ahol minden

előkelő és serviens megjelenhet és panaszaira, sérelmeire orvoslást kereshet. Ez a rendelkezés azt fejezi ki, hogy a király az ország legfőbb bírója, s a király szolgálatában állóknak joguk van panaszaikkal közvetlenül a királyhoz fordulni.

Az Aranybulla 8. és 9. cikkelye viszont arról rendelkezik, hogy a királyi serviensek legfőbb bírója vidéken a *nádor*, aki az Aranybullaiban kapott felhatalmazás alapján önálló bírói joghatósághoz jut, azaz saját nevében bíraskodik a királyi serviensek felett. Mivel a nádor, mint bíró a királyi udvarban már nem tud segíteni a királynak, ezért a királyi udvarban a király helyett és nevében az *udvarbíró*, későbbi elnevezéssel az *országbíró* bíraskodik, s az Aranybulla neki tiltja meg, hogy ha elhagyja a királyi udvart, magával vigye a király bírói pecsétjét.

Az Aranybulla 5. cikkelye pedig arról szól, hogy a királyi vármegye élén a király által kinevezett és neki felelősséggel tartozó *ispán* (comes) az, aki a vármegye népe felett bírói joghatóságot gyakorolhat.

Ezekkel a rendelkezésekkel gyakorlatilag előttünk áll Magyarország törvénykezési szervezete a benne résztvevők jól elkülöníthető illetékességével. A 8. cikkely alapozza meg a nádor azon jogosítványait, amely révén lehetővé válik, hogy a nádor a király után a legfőbb országos méltóság legyen és aki a király akadályoztatása esetén a király helyettese is lehet. Ő az, aki az 1485-ben Hunyadi Mátyás által kiadott nádori cikkelyek alapján a nemesség legfőbb választott tisztségviselője lesz.

Miután az Aranybulla a legfőbb országos méltóságok közül a nádort és az országbírot megemlíti, a 11. cikkelyben kimondja, hogy idegenek az ország tanácsának engedélye nélkül nem viselhetnek méltóságot. Sőt, a 30. cikkely azt is rögzíti, hogy senki két tisztséget egyidőben nem viselhet, s ezzel a servienseknek sikerül csökkenteni mind az idegenek, mind a magyar előkelők befolyását.

Az *ország tanácsának* említése jelzi, hogy a király mellett működő és a király akaratától függő királyi tanács, amely kizárólag tanácsadó szerepet töltött be a királynál, most igyekszik befolyását és hatalmát is növelni a királyi hatalom ellenében. A királyi tanácsba a ki-

rály által meghívottak vesznek részt, de politikai befolyásukat sikerül úgy megnövelni, hogy egyrészt tanácsait az uralkodó nem hagyhatja figyelmen kívül, másrészt a serviensek elérik, hogy az 1290-ben kiadott dekretumban leszögezzék: a király köteles köznemeseket (servienseket) is meghívni tanácsadó testületébe.

Az idegeneknek a magyar nemesség soraiba való felvételét és a nemességgel azonos jogaik megszerzését majd csak a 16. században szabályozzák, amikor az uralkodó javaslatára, a magyar országgyűlés jóváhagyásával lehet a magyar nemesség soraiba bekerülni. Az idegenek befolyásának csökkentésére irányul az Aranybulla 26. cikkelye, amely kimondja, hogy az uralkodó idegennek nem adományozhat birtokot. Ez a szabály fejlődik a 16. századra odáig, hogy Werbőczy kimondja, ha idegen földbirtokot szerez, azt bármely nemes tőle elveheti kártalanítás nélkül, mert az idegeneknek Magyarországon nincs birtokbírhatási joguk. Ha viszont az idegenek nem kaphatnak földet, akkor egyértelmű, hogy a serviensek azok, akik szeretnék növelni birtokállományukat, s ez is indokolja azt a következő cikkelyt, amelyben megtiltják királyaink számára, hogy vármegye nagyságú birtokot adományozzanak. Ugyanakkor az előkelők hatalmaskodásai a servienseken kívül a várjobbágyokat, sőt a közsabadokat is veszélyeztetik, s ezért mondja ki a 17. cikkely, hogy ha valaki valamely birtokot méltó szolgálat útján szerzett, attól őt soha meg ne fosszák.

A legradikálisabb rendelkezése az Aranybulla 4. cikkely, ahol a serviensek *szabad végrendelkezési jogot* szereznek maguknak a nemzetségek kezében lévő birtokra. Ez az a szakasz, amely kimondja, hogyha a serviens fiú utód nélkül hal meg, a leányait megillető leánynegyed kivételével birtokairól szabadon végrendelkezhet, s ha ezt nem tenné meg, a birtokot a nemzetség öröklí. Ahhoz, hogy megértsük e rendelkezés súlyát tudnunk kell, hogy nemzetségeink kezében kétféle birtoktípus volt. Egyrészt a honfoglaló ősök által elfoglalt birtok, amit *ősi birtoknak* (avicitas) nevezünk és a királytól kapott *adománybirtok*. Amíg az ősi birtok nem kerülhetett ki a nemzetség tagjainak a kezeléséből, ezért

végrendelkezni sem lehetett róla, addig a királyi adománybirtokot csak a megadományozott lemenői örökölték, a hűbéri rendszer klasszikus szabályai szerint, s ha nem volt lemenő örökös, a birtok visszaszállt a királyra. Nemzetségeink ugyanakkor mindent elkövettek, hogy a királyi adománybirtokot is besorolják a nemzetségi birtok közé, ezzel is növelve a nemzetségi birtok nagyságát. *Könyves Kálmán* az első uralkodónk, aki megkísérli ezt a nemzetségi törekvést megelőzni, s biztosítani a királyi birtok visszaháramlását. Az Aranybulla 4. cikkelye viszont azt bizonyítja, hogy a serviensek győztek az adománybirtok öröklése terén is. *IV. Béla* fia, *II. András* megkísérli ezt a gyakorlatot megakadályozni, s apja halálát követően visszaköveteli a királyi adománybirtokokat. E politikának az érvényesülését azonban a tatárjárás megakadályozza, s amikor a tatárok kivonulnak az országból, akkor kénytelen változtatni elképzelésein, s inkább az előkelőknél hagyja a birtokokat azzal a feltétellel, hogy kötelesek várat építeni. Nemeseink birtokpolitikájának végső győzelmét jelenti az *1351. évi törvény*, amikor *Anjou Lajos* utóljára kiadja az Aranybullát, de eltörli a 4. cikkelyt. Helyette hatályba lépteti az ősiség törvényét, ami azt jelenti, hogy nemeseink nem végrendelkezhetnek a nemzetség birtokában lévő birtokokról, azok pontosan meghatározott feltételek mellett a törvényes örökösöké, azaz a nemzetségé. Így biztosítják, hogy minden birtok a nemzetség kezében, rendelkezésében maradjon.

Az Aranybulla rendelkezéseinek következő körét az adók és pénzügyek képezik. A serviensek kivívják azt a jogot, hogy mentesülnek a collecta fizetése alól, ezzel megeremítették a *nemesi adómentesség* alapját, amely kiváltsághoz évszázadokon keresztül ragaszkodnak, s melynek eltörlésében az első lépést 1840-ben teszik meg, amikor a birtoktalan nemeseket adófizetésre kötelezi az országgyűlés. Ugyanakkor kötelezik az uralkodót, hogy ha új pénzt ad ki, annak legalább egy évig forgalomban kell maradnia.

Mindezek a szabályok tulajdonképpen már ekkor rögzítették nemességünk alapvető kiváltságait, melyeknek végső összefoglalását Werbőczy fogalmazta meg joggyűjteményében:

1. Nemescink csak a király hatalma alatt állnak.

2. mentesek minden adó fizetése alól, hiszen vérükkel kötelesek megvédeni az országot.

3. törvényes bírói út betartása nélkül nem lehet elfogni és bíróság elé állítani őket. Ezzel gyakorlatilag a személyes szabadság elve került rögzítésre.

4. Kimondják az ellenállási jogot, amely általános formában határozza meg a nemesség azon igényét, hogyha a király nem tartaná be ígéreteit, akkor büntetés terhe nélkül felkelhessenek az uralkodó ellen. A hűbériség szabályai szerint az ígéreteihez hűtlen uralkodónak tett esküjük alól szabadulnak meg. Ezt az általános ellenállási jogot váltotta fel 1231-ben az egyháznak adott azon hatalom, hogy ha hűtlenné válna az uralkodó, akkor az esztergomi érsek kiátkozhatja őt. Az ellenállási jogról a magyar nemesség csak 1687-ben mondott le, amikor mintegy megköszönve a Habsburgoknak a török elleni harcokhoz nyújtott segítséget, lemondtak az ellenállási jog gyakorlásáról.

Az Aranybullába foglalt kiváltságoknak az érvényesítése hosszú évtizedeket vett igénybe. Ez indokolja, hogy IV. Béla 1267-ben kiadott decretuma valójában az Aranybulla rendelkezéseit ismétli meg, amikor többek között kimondják, hogy „Magyarország minden nemesei, akiket királyi szervienseknek mondanak, követelik a Szent István által adott és az Aranybullában megerősített szabadság biztosítását.”

Ez a megfogalmazás azt jelenti, hogy míg 1222-ben előkelőkről és szerviensekről szólnak a rendelkezések, addig 1267-ben már egységesen nemesnek neveznek mindenkit. Ráadásul 1267-ben nem a király hívta össze a gyűlést, hanem a nemesek kényszerítették a királyt annak megtartására. Azaz az Aranybulla ekkor vált a nemesség rendi chartájává, s az 1351. évi törvénnyel már az is kifejezésre jutott, hogy Magyarországon kialakult az egységes nemesi rend. Ezzel vált az Aranybulla rendi alkotmánnyá, amelynek rendelkezéseihez, szinte megmásíthatatlanul ragaszkodott a magyar nemesség. Végleges félretételére majd csak 1848-ban kerül sor.

A Polgári Törvénykönyv kodifikációjáról

A Polgári Törvénykönyvünk annak elenére, hogy az 1960 május 1-ei hatálybaléptetése óta több mint nyolcvan alkalommal került módosításra, mégis az egyike azon törvényeinknek, amelyről nyugodtan mondható, hogy kiállta az idő próbáját.

Az elmúlt negyven év alatt azonban olyan jelentős változások mentek végbe a gazdaságban, amely természetesen kihatott a polgári jogi szabályozásra is, hogy ma már nem látszik célszerűnek az újabb módosítás, hanem helyesebbnek tűnik egy teljesen új kódex megalkotása. Természetesen, ez nem jelenti azt, hogy a törvény minden egyes szakaszát át kell fogalmazni. Bizonyára jó néhány – talán egy-két száz – szakasz is lesz, amelyik gyakorlatilag változatlan tartalommal fog az új kódexbe bekerülni.

Az új Polgári Törvénykönyv (új Ptk.) előkészítő munkálatai megkezdődtek. A kor-

mány létrehozta az úgynevezett Kodifikációs Főbizottságot, amely a majdan elkészítendő szöveg végső változatát lesz jogosult megállapítani és a kormány elé terjeszteni. Ennek a bizottságnak a vezetője Vékás Lajos professzor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának ismert és elismert professzora.

A polgári jog egyes területeire munkabizottságok alakultak, amelyekben az elmélet és a gyakorlat szakemberei vesznek részt. Az egyes szakbizottságokban ez év tavaszára kell elkészíteni az adott területre vonatkozó koncepciót, amely alapján áll össze az egész új Ptk.-ra vonatkozó koncepció.

Az Igazságügyi Minisztérium, amely az előkészítés összefogója, az egyes témakörök elméleti kidolgozására előkészítő tanulmányokat rendelt meg. Az egyes szakbizottságok ezeket a tanulmányokat megvitatták és ennek alapján alakult ki egy koncepció, amelyet ez év végéig kell a Kodifikációs Főbizottságnak a kormány elé terjeszteni.

Amennyiben a kormány ezt a koncepciót jóváhagyja, megkezdődhet az egyes részletek kidolgozása, vagyis a normaszöveg-tervezet elkészítése.

Természetes dolog, hogy az előkészítő munkák mai állása szerint nem igen lehet még arról beszélni, hogy milyen változások várhatóak. Egy-két nem jelentéktelen döntésről azonban feltétlenül szót kell ejteni.

1. Alapkérdés, hogy az új Ptk. monista vagy dualista felfogás alapján készüljön-e. A kérdés másképpen megfogalmazva azt jelenti, hogy a Ptk. mellé készüljön-e egy külön kereskedelmi törvény, vagy valamennyi joganyag az új Ptk.-ba kerüljön bele.

Mára eldöntöttnek mondható, hogy az új Ptk. monista elv alapján fog elkészülni, vagyis nem lesz az új Ptk. mellett kereskedelmi törvény, valamennyi idevágó jogviszonyt az új Ptk. fogja szabályozni.

E helyütt a döntés indokaira nem térek ki, hisz a terjedelmi korlátok ezt nem teszik lehetővé, annyit azonban meg kell jegyezni, hogy ez a döntés széleskörű és megalapozott szakmai megfontoláson alapszik.

2. Másik „újdonság”, hogy bővülni fog az új Ptk. tartalmi köre, mert minden való-

színűség szerint visszakerül az új Ptk.-ba az eddig önálló törvényben szereplő családi jog.

3. Várhatóan újszerű lesz az új Ptk. szerkezeti megoldása. A jelenlegi elképzelések szerint nem lesz egy olyan egységes törvény, mint a jelenlegi, hanem nagyban, egészben a jelenlegi főrészekhez igazodóan önálló könyvek lesznek, amelyekben az egyes szakaszok számozása mindig egytől fog kezdődni. Ezt az úgynevezett holland módszernek nevezik. Kétségtől eltekintve a korábban bevett gyakorlattól ez a módszer jelentősen eltér, előnyének látszik, hogy az egyes részek módosítása technikailag könnyebben lesz kivitelezhető. Ennek megfelelően a fentebb említett családi jog is egy ilyen önálló könyvbe fog kerülni.

Ami a tartalmi változtatásokat illeti, azok még széles körben nem ismertek. Csupán az öröklési jogi munkabizottságban eddig kialakult álláspontokról tudok rövid tájékoztatást adni, mivel e sorok írója ennek a munkabizottságnak a tagja.

Itt a következő területeken várhatóak változások.

a) A törvényes öröklés rendjében a túlélő házastárs helyzetében ugyan alapvető változás nem várható, de valószínűen változtatás lesz, illetve eltörlésre kerül az a rendelkezés, hogy a túlélő házastárs haszonélvezeti jogának a megváltását csak egy évig lehet kérni. Az egy év helyett lehet, hogy ez határidő nélkül lehetséges lesz.

b) Bizonyos korlátozásokkal ugyan, de elképzelhető az utóöröklés intézményének a visszaállítása.

c) Változás várható – elsősorban részletesebb szabályok megfogalmazásával – az öröklési szerződés tekintetében.

d) Többé kevésbé egyetértés van abban a kérdésben, hogy a túlélő élettárs tekintetében, legalább a volt közös lakásra nézve az élettárs haszonélvezeti vagy használati jogot kapjon.

Ezek a kérdések azonban jelenleg még eléggé kiforratlan állapotban vannak, bővebbet akkor lehet ezekről mondani, ha az új Ptk. koncepciója elkészül és azt a kormány jóváhagyja, ami ez végére vagy a jövő év elejére várható.

Prof. Dr. Besenyei Lajos

Madeleine Albright a szegedi egyetem díszdoktora

A Szegedi Tudományegyetem Tanácsa tavaly nyáron döntött Madeleine Albright amerikai külügyminiszter díszdoktorrá avatásáról. A *Doctor Honoris Causa* cím odaítélésével Albright professzor tudományos és gyakorlati tevékenységét, azaz a közép- és kelet-európai demokratikus átmenet előzményeinek és kibontakozásának tudományos elemzését, a magyar-amerikai kapcsolatok elmélyítését, térségünk biztonságának és stabilitásának érdekében kifejtett politikusi munkásságát és a Szeged nevével fémjelzett, a dél-kelet-európai térségen belüli bizalom- és demokráciaépítő folyamat támogató-sát ismeri el az egyetem.

A külügyminisztert januárban Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémián avatták a Szegedi Tudományegyetem politikatudományok díszdoktorává. Köszönő beszédében Madeleine Albright méltatta a szegedi folyamat szerepét a jugoszláviai demokratizálásban és Magyarországot a közép-kelet-európai átalakulás modelljének nevezte. Az eseményen beszédet mondott Martonyi János külügyminiszter, jelen volt a Szegedi Tudományegyetem kormányzó tanácsa, Bartha László, a város polgármestere, valamint Peter Tufo, az Egyesült Államok budapesti és Jeszenszky Géza, Magyarország washingtoni nagykövete. Madeleine Korbel Albrightot Clinton elnök 1996. december 5-én jelölte a külügyminiszteri posztra. Miután a jelölést az Egyesült Államok Szenátusa egyhangúlag jóváhagyta, Albright az Egyesült Államok 64. külügyminisztereként esküdött fel 1997. január 23-án. A miniszter asszony az első nő a külügyminiszterek sorában, és a legmagasabb rangú hölgy az Egyesült Államok kormányá-

nak történelmében. Kinevezését megelőzően Madeleine Albright külügyminiszter az Egyesült Államok állandó képviselője volt az ENSZ-ben (1993. február 6-án nyújtotta át az ENSZ-nek megbízólevelét) a Nemzetbiztonsági Tanács és Clinton elnök kabinetjének tagjaként.

Madeleine Albright külügyminiszter ezt megelőzően a Nemzetpolitikai Központ elnöke volt. A Központ egy non-profit kutatóintézet, amelyet a kormányzat, az ipar, a munkaügy és az oktatás közösen alapított 1981-ben, azaz a meghívatással, hogy elősegítsék a hazai és nemzetközi ügyek tanulmányozását és megvitatását.

A nemzetközi ügyek kutató professzoraként és a „Nők a Külszolgálatban” elnevezésű program igazgatójaként a Georgetown Egyetem Nemzetközi Szolgálatok Iskolájában nemzetközi ügyeket, az Egyesült Államok külpolitikáját, orosz külpolitikát és közép- és kelet-európai politikát tanított főiskolai és egyetemi kurzusokon, és a nők esélyeit a külügyekben megerősíteni és növelni hivatott programok fejlesztésért és végrehajtásáért volt felelős.

1981-től 1982-ig a Woodrow Wilson International Center for Scholars at the Smithsonian ösztöndíjasa, melyet egy nemzetközi versenyen „A sajtó szerepe az 1980-as évek elején Lengyelországban bekövetkezett politikai változásokban” című írásával nyert el. A Stratégiai és Nemzetközi Tanulmányok Központjának szovjet és kelet-európai ügyekért felelős főmunkatársaként kutatást végzett a szovjetunióbeli és keret-európai fejlődésről és trendekről. 1978-tól 1981-ig Madeleine Korbel Albright a Nemzetbiztonsági Tanács és a Fehér Ház külpolitikai törvénykezésért felelős munkatársa. 1976–1978-ig Edmund S. Muskie szenátor fő törvényhozási asszisztense volt.

Főiskolai diplomáját kitűnő eredménnyel a Wellesley College-en szerezte politikai tudományokból, tanult a Johns Hopkins Egyetem Felsőfokú Nemzetközi Tanulmányok tanszékén, oklevelet szerzett a Columbia Egyetem Orosz Intézetében, egyetemi diplomát és doktorátust a Columbia Egyetem Közjogi és Államigazgatási tanszékén. Madeleine Albright külügyminiszter folyékonyan beszéli a francia és cseh nyelvet, jól beszéli és olvassa az orosz és a lengyel.

Díszokleveles volt hallgatók

A Szegedi Tudományegyetem jogelőd intézményeinek állam- és jogtudományi karán több évtizeddel ezelőtt végzett egykori hallgatók vehették át díszokleveleiket az egyetem aulájában rendezett ünnepségen 2000. szeptember 7-én. Rubindiplomát azok kaptak, akik hetven évvel ezelőtt fejezték be egyetemi tanulmányaikat. A hatvanöt

éve végzetek vas-, a hatvan évvel ezelőtt oklevelet szerzett egykori hallgatók gyémántdiplomát vehettek át, míg aranydiplomát azoknak nyújtottak át, akik ötven éve végzetek az egyetemen. A díszdiplomákat a kar vezetője adta át. Az állam- és jogtudományi karon végzetek közül huszonhárman kaptak díszoklevelet.

Név	Diploma száma	Kelte	Egyetem neve
Rubindiploma			
1. <i>Dr. Moldoványi Károly</i>	1237/1932-33.	1933. június 24.	Ferencz József Tudományegyetem
Vasdiploma			
1. <i>Dr. Csiky János</i>	1232/1933-34.	1934. június 9.	Ferencz József Tudományegyetem
2. <i>Dr. Imre Iván János</i>	233/1935-36.	1935. szeptember 30.	Ferencz József Tudományegyetem
3. <i>Dr. Rajki Jenő</i>	1688/1934-35.	1935. június 1.	Ferencz József Tudományegyetem
4. <i>Dr. Salamon Andor</i>	234/1935-36.	1935. szeptember 30.	Ferencz József Tudományegyetem
5. <i>Dr. Singer István</i>	1058/1933-34.	1934. május 12.	Ferencz József Tudományegyetem
6. <i>Dr. Szabó István</i>	1858/1934-35.	1935. október 17.	Ferencz József Tudományegyetem
7. <i>Dr. Tarnai Károly</i>	184/1935-36.	1935. szeptember 21.	Ferencz József Tudományegyetem
8. <i>Dr. Vákár Szilárd</i>	1374/1933-34.	1934. június 23.	Ferencz József Tudományegyetem
Gyémántdiploma			
1. <i>Dr. Kisvölcsy Frigyes</i>	345/1940-41.	1940. október 16.	Ferencz József Tudományegyetem
2. <i>Dr. Pókay Géza</i>	1842/1939-40.	1940. június 21.	Ferencz József Tudományegyetem
3. <i>Dr. Sári István</i>	1843/1936-37.	1937. június 4.	Ferencz József Tudományegyetem
4. <i>Dr. Tokodi Jenő</i>	252/1940-41.	1940. szeptember 28.	Ferencz József Tudományegyetem
5. <i>Dr. Varga Sándor</i>	1841/1939-40.	1940. június 21.	Ferencz József Tudományegyetem
Aranydiploma			
1. <i>Dr. Bartha László</i>	725/1949-50.	1949. december 17.	Szegedi Tudományegyetem
2. <i>Dr. Cserecsy Nándor</i>	787/1950-5.	1951. július 17.	Szegedi Tudományegyetem
3. <i>Dr. Farkas István</i>	546/1948-49.	1948. december 18.	Szegedi Tudományegyetem
4. <i>Dr. Kádár Német Veronika</i>	138/1950-51.	1950. október 7.	Szegedi Tudományegyetem
5. <i>Dr. Kovács Ferenc</i>	1517/1949-50.	1950. június 17.	Szegedi Tudományegyetem
6. <i>Dr. Kovács Imre</i>	1130/1949-50.	1950. március 11.	Szegedi Tudományegyetem
7. <i>Dr. Nagy Dr. Bálint Borbála</i>	301/1950-51.	1950. december 2.	Szegedi Tudományegyetem
8. <i>Dr. Szabó Lajos</i>	370/1950-51.	1950. december 22.	Szegedi Tudományegyetem
9. <i>Dr. Törkenczy Tiborné</i> (<i>Dr. Mészáros Margit Aranka</i>)	725/1949-50.	1949. december 17.	Szegedi Tudományegyetem

Felajánlás szorgalmas hallgatóknak

A felsőfokú jogi tanulmányait hatvan évvel ezelőtt Szegeden befejező dr. Sári István magánadományként százezer forintot ajánlott fel egy szegény sorsú, szorgalmas joghallgatónak. Sári István helyett – betegsége miatt – a díszoklevelet húga, dr. Sári Ilona vette át, aki elmondta: bátyja szegény diákként kezdte jogi pályafutását, majd egy budapesti ügyvéd karolta fel, és hívta a fővárosba, ahol ügyvédként ötven évig dolgozott. Élete alkonyán, nyolcvanhat évesen azért ajánlotta fel az adományt egy szegény, ám jól tanuló diáknak, hogy viszonzhassa azt a segítsé-

get, amit végzős hallgatóként ő maga kapott. Az állam- és jogtudományi kar hallgatói önkormányzata, illetve az egyetemi tanács végül nem egy, hanem két diákot – Forrai Miklós és Kiss József ötödéves joghallgatót – választott ki, akik megosztva vehették át a felajánlott összeget. Forrai Miklós elmondta: nagyon meglepődött a felajánlás hírére, és megtiszteltetésnek érzi az anyagi segítséget. A végzős joghallgató a diploma megszerzése után – a gyémántdiplomás Sári Istvánhoz hasonlóan – a fővárosban ügyvédként szeretne dolgozni.

HÖK-körkép 2000

Mikor még előtte voltunk a Szegedi Tudományegyetem néven létrejött óriásbébi születésének, sokkal többet foglalkoztunk vele, mint mikor realitássá vált. Mára a várakozás helyét átvette a munka: a tervezgetés és nagy csodavárás helyett mindenki az egyetem olajozott működésének elérésén serénykedik.

Az integráció jegyében

A kari HÖK tevékenységének is nagy részét meghatározzák, illetve befolyásolják az integrációval kapcsolatos feladatok. A tanév elejétől tanúi lehetünk az egyes feladatok kari hatáskörbe kerülésének, a kari autonómia megfigyelhető mind anyagilag, mind a feladatokat tekintve. Az integráció másik oldala, a karok közeledése hallgatói szinten az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat (EHÖK) egyetemen belüli súlyának növekedésében érhető tetten. Az integráció és az új jogi szabályzás bennünket, hallgatókat közvetlenül érintő előnyei, mint például más szakokra áthallgatás, szabad oktatóválasztás, egy egyetemi sportcentrum létrehozása, be kell vallani, a gyakorlatban még váratnak magukra. Igaz, nem lehet elvárni, hogy ezek egy csapásra

ismét túl vagyunk egy éven, ezúttal egy évezreden is. Ám az eufória, amit ettől vártunk valahogy elmaradt: Valószínűleg azért, mert egy évvel korábban – mikor még előtte voltunk – nagy felhajtás közepette megünnepeltük. Egyszóval előre ittunk a medve bőrére, s mikor a nagy esemény elérkezett, már nem izgatott túl sok mindenkit. Így volt ez az integráció sűreijébe belecsöppent Kari Hallgatói Önkormányzat (kari HÖK) ügyeivel is.

kitejljesedjenek, ez egy fejlődési folyamat eredménye lesz, jópár év múlva. Közel áll viszont a kreditrendszer bevezetése, ami nagyobb tanszabadságot ígér, mivel mindenkinek lehetővé teszi – ésszerű korlátok között persze – a tananyag saját maga által meghatározott sorrendben és ütemben történő elsajátítását, és nem melleleg a félévismétlés réme is elhárul a fejünk felől.

Büszkeségünk: a gólyatábor

Ezévi legnagyobb büszkeségünk, az önálló kari gólyatábor, is részben az integráció terméke: korábban a JATE négy kara közösen szervezte az elsőévesek „beavató” rendezvényét. Tizenegy kar viszonylatában ez kevés sikerrel kecsegtet, így saját kari gólyatábor szervezését határoztuk el az ezzel járó előnyök miatt. Ezzel lehetőség nyílt sajátos, joghallgatókhoz illő arculatú gólyatábor megszervezésére. A gólyák Mártélyon, az augusztus 19–23-ig tartó nyaralás során megismerhették évfolyamtársaikat, megtalálhatták leendő albérlőtársaikat, sokmindent megtudhattak az előttük álló egyetemi ügyes-bajos dolgokról, az oktatásról stb.

felsőbbévesek színes élménybeszámolói alapján. Emellett persze a szórakozásé volt a főszerep. Erre adott remek lehetőséget napközben a vízparti strand, a főgolyák által szervezett program, vetélkedők, estétől hajnalig pedig a zenés-táncos multság. A golyák mellett természetesen részt vettek felsőbbévesek, oktatók is emelték a rendezvény fényét (egyikük szakácsstehetségét bevetve finom bográcsost is készített), s az ünnepélyes megnyitást karunk dékánja végezte. A golyatábor – néhány gyerekbetegsége ellenére – elnyerte a résztvevők tetszését, segített összekovácsolni a legifjabb leendő jogászokat, akik a beiratkozáskor már ismerősként üdvözölték egymást, s talán az évfolyamuk is jobb közösség, mint a felsőbbéveseké. A sikeren felbuzdulva tervezzük megrendezését az elkövetkező években is.

Megújul a Magyar Közöny

A golyatáborral nőtt a kari HÖK által lebonyolított rendezvények száma, s változatlanul törekszünk a hallgatói élet színesebbé tételére.

Terveink között szerepel, hogy szélesebb szerkesztői gárda létrehozásával, gyakoribb megjelentetéssel új lendületet adunk karunk hallgatói lapjának, a Magyar Közönynek. A szakmai rendezvények, konferenciák éppen ilyen fontosak a kar hallgatói életében, ezek megszervezésében a tudományos diákköröké, hallgatói egyesületeké, a jog tudományában komolyabban elmélyülő hallgatóké a főszerep, a kari HÖK támogatásával. Fontos szerepe a kari HÖK-nek a hallgatói érdekképviselő a karon belül, illetve más karok vonatkozásában. E téren is aktívabb tevékenységet kívánunk kifejtetni karunk súlyának megfelelően.

A tavalyi évünket áttekintve elmondhatjuk, hogy a Hallgatói Önkormányzat mind kari, mind összegyetemi szinten sikeresen alkalmazkodott a változásokhoz, s megtalálta méltó szerepét, helyét. A munka persze nem áll meg, hiszen változásokat, újdonságokat mindig produkál az élet. Ezekről megígérjük, hogy jövőre is tájékoztatjuk a kedves Olvasókat.

A kari Hallgatói Önkormányzat nevében tisztelettel:

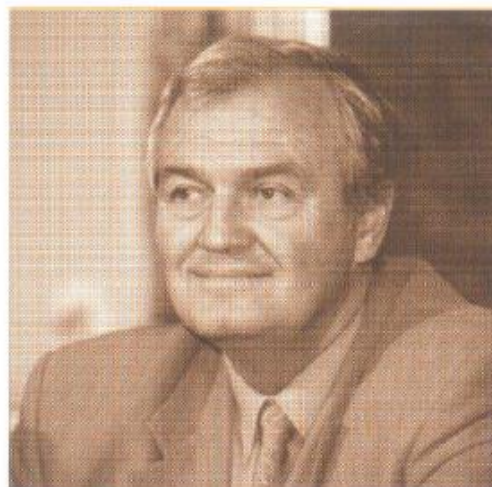
Kecskeméti Balázs

A MÉH Rt. számára is fontos a jogharmonizáció

A legjobban megtérülő beruházás az oktatás

Több mint fél évszázados múltat tekint vissza a szegedi központú Dél-Magyarországi MÉH Rt. A hulladékhasznosítást előtte az ószeresek végezték, ám először az ötvenes években jöttek rá arra, hatalmas lehetőség van a nyersanyagok újrahasznosításában. Az elmúlt fél évszázadban sokat változott ez az iparág is. Ma már nemcsak a műszaki tudományokat hívják segítségül, hanem a jogértelmezés is egyre fontosabbá válik az uniós csatlakozásra való felkészülés nyomán.

– A mi munkánkban is tudomásul kellett venni, a legjobban megtérülő beruházás a tudás, az oktatás – mondja Szabó Jenő, a Dél-magyarországi MÉH Rt. vezérigazgatója. – Ezért is igyekszik társaságunk támogatni az oktatást. Bízunk abban, hogy a tudományos eredményeket sikerül gyorsan visszacsatolni a gazdasági életbe, hiszen csak így tudunk előre lépni. A gazdasági szféra érdeke is, hogy egy jól működő képzés segítse a gazdaság fejlődését.

Márpedig a MÉH Rt. az elmúlt években – többek között éppen tudományos és oktatási kapcsolatainak köszönhetően – jelentős technológiai váltáson esett keresztül. Ma már a Zalaegerszegtől Debrecenig tevékenykedő nagyvállalkozás működési területének nagy részén partnereivel együtt megoldotta a szelektív hulladékgyűjtést. A több tucat ipari partnerével együtt ma már a hulladékok közel nyolcvan százalékát azonnal a kihelyezett konténerekbe

helyezik, s megfelelően modern technológiával fel is dolgozzák.

– Nagyon fontos számunka, hogy a környezeti problémákat ne testáljuk az utókorra. A most keletkező veszélyes hulladékok gondját nekünk kell megoldanunk, ezt a problémát nem hagyhatjuk az unokáinkra. Az az igazság, aki egy hulladékhasznosítással foglalkozó céget visz, az előbb-utóbb környezetvédővé is válik. Így vagyok ezzel én is.

A társaság néhány éve megszerezte az ISO 9002-es minőségbiztosítási szabványt, s most készülnek az ISO 14000-es tanúsítvány megszerzésére, ami garantálja, az itt folyó munka megfelel majd a legszigorúbb környezetvédelmi előírásoknak is.

Felvetődik a kérdés, egy műszaki problémák megoldásában érdekelt vállalat, vajon miért érdekelt abban, hogy szoros kapcsolatot tartson fenn és támogassa az egyetem jogi karát? A válasz egyszerű, az uniós csatlakozás csak akkor

lehet sikeres egy cég számára, ha már kellően fel van készülve arra, hogy zökkenőmentesen tudjon integrálódni Európába. Ez pedig a műszaki problémák megoldása mellett felveti a jogharmonizáció kérdését is.

– Úgy érzem, fel kell készíteni jogi oldalról is a társaságokat, vállalkozásokat arra, hogy csatlakozni tudjanak Európához.

Az ma már tipikusnak mondható, hogy a társaság egy-egy tudományos, műszaki problémát „kiad” kutatásra az egyetemnek, a tudományos eredményeket pedig igyekszik gyorsan visszaforgatni a gyakorlati életbe. Az viszont még úttörő gondolatnak számít, hogy egy sikeres termelő vállalkozás olyan tudományágakat is igyekszik támogatni, és persze hasznosítani a mindennapi életben, mint a jogtudomány.

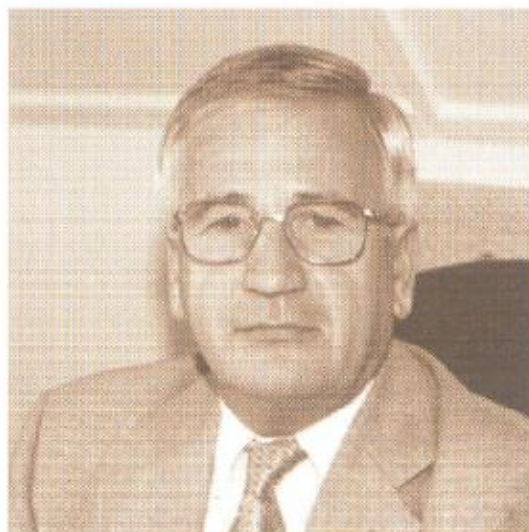
– Úgy gondolom helyes, ha szoros kapcsolatot alakít ki a gazdasági szféra a tudományos kutatással, oktatással. A világon mindenütt, ahol erőteljes a gazdasági fejlődés, felfedezhető a gazdaság és az oktatás szoros kapcsolata. A gazdasági szakemberek egyrészt munkát adnak a kutatóknak, másrészt ők cserébe tudással elősegítik a gazdaság fejlődését.

A Dél-Magyarországi MÉH Rt. is arra törekszik, hogy nyertese és nem vesztese legyen az uniós csatlakozásnak. Éppen ezért a közeli jövőben egyre jobban felértékelődik majd a nemzetközi jogi szakértők munkája, tudása. A környezetvédelem ugyanis nem ismer határokat. Ezt időben felismerve igyekszik a jogi képzést, oktatást segíteni a maga eszközeivel a dél-alföldi társaság.

Szeged utolsó tanácselnöke sokat köszönhet az egyetemnek

A vámszakmában is ismerni kell a paragrafusokat!

Először a gyakorlatot, s csak azután az elméletet ismerte meg dr. Csonka István, aki ma a Zoll Platz Kft. ügyvezetője. Harminchárom évesen iratkozott be a jogi fakultásra, s munka mellett, 1979-ben szerzett diplomát. Dolgozott a szövetkezeti mozgalomban, egy időben a városi pártbizottság gazdaságpolitikai osztályát vezette, s a rendszerváltás idején ő volt Szeged utolsó tanácselnöke. Ma a gazdasági életben hasznosítja jogi ismereteit, a szegedi vámudvart üzemeltető Zoll Platz Kft. ügyvezetője.

– Szinte minden beosztásomban jól tudtam használni azokat az ismereteket, amelyeket a jogi egyetemem tanultam. Mindig is gyakorlatias ember voltam, s idejében rájöttem, feleslegesen semmit sem szabad csinálni. Így azután, amikor beiratkoztam a jogi karra, tudtam, el is kell, hogy végezzem. Százötven indultunk és csak 28-an kaptunk diplomát. Én „summa cum laude” végeztem, 45 vizsgámból 42 sikerült jelesre.

– *Kik tanítottak abban az időben a szegedi egyetem jogi karán?*

– Szinte minden tanáromra jó szívvel tudok emlékezni, én még a nagy generáció óráira is bejárhattam. Római jogból Pólay Elemér professzor úrnál vizsgáztam, de tanított Kemenes professzor és Nagy Károly, büntetőjogból Fonyó Antal, jogtörténetből Russzoly professzor.

– *Milyen volt munka mellett beülni az iskola-padba?*

– Sok minden megvilágosodott előttem, amit már a gyakorlatból ismertem. Az addig botcsinálta ismereteimet szépen rendszerezni tudtam egy idő után. A középiskolát a gépipari technikumban végeztem, az onnan hozott történelem ismeret nagyon sokat segítettek, ám az hiányzott, hogy nem tanultam előtte latinul. Kezdetől fogva azt a taktikát választottam, hogy – sokkal ellentétben – én év közben is tanultam, munka mellett nem lehetett a vizsgaidőszakra hagyni mindent.

– *1979-ben kapott jogi diplomát. Hogyan tudta később hasznosítani?*

– Miután 39 éves koromban végeztem, számot vettem azzal, egy sikeres ügyvédi pálya elkezdéséhez már öreg vagyok. Akkoriban a városi pártbizottságon dolgoztam, a gazdaságpolitikai osztályt vezettem. Jól tudtam használni egy-egy szerződés megkötésekor a jogi ismereteimet. Abban az időben kezdett fellazulni a tervutasításos rendszer, a jogi szabályozottság pedig felértékelődött. A nyolcvanas évek gazdasági liberalizációja nyomán már nem politikai, hanem jogi eszközök irányították a gazdaságot, szükség volt a jogi jártasságra.

– *Később a közigazgatásba került. Ott milyen hasznát vette a tudásának?*

– A városi tanács elnökhelyettese lettem 1985-ben. Négy év alatt rengeteg beruházás zajlott Szegeden. Volt olyan, hogy 2500 lakás épült egyetlen év alatt, de a Somogyi könyvtár, a Domus és a Nagyáruház is abban az időben

épült. Jól jött a szerződéseknél a jogi ismeret. Később, a nyolcvanas évek végén több gazdasági társaság létrejötténél bábáskodtam. Egy múlt századi törvény alapján, akkor teljesen újszerű gazdasági társaságokat alapított a város. Beléptünk a Régi Hungária Rt.-be, létrehoztuk a Kábeltévé Rt-t. és SZIRT-et. 1989. januárjában én lettem Szeged utolsó tanácselnöke. Egy éven belül azonban jött a rendszerváltás...

– *Mit kezdett magával és jogi tudásával 1990 után?*

– Azonnal a versenyszférában helyezkedtem el. Az annak idején általunk létrehozott Nizza-Szeged Rt.-nél hasznosítottam, főleg a külkereskedelmi joganyagban szerzett tudásomat. Végül kiderült, a hazai cégek még éretlenek voltak egy ilyen vegyesvállalat működtetéséhez, a cég végelszámolással megszűnt. Egy ideig ingatlanforgalmazással foglalkoztam, ahol szintén jól jött a jogi jártasság. Amikor ezen a területen jött a hullámvölgy, megkerestek a Zoll Platz-tól, jöjjenek el ügyvezetőnek. Itt teljesen másfajta jogi problémákkal találkozom, az államigazgatási törvény mellett a speciális vám rendeleteket is jól kell ismerni. Szerencsére az egyetem jó szemlélet adott ahhoz, hogy tudjon váltani az ember, ha kell. Én nem lettem ügyvéd, de a fiamat, Pétert megfertőztem, kilenc éve sikeres ügyvéd Szegeden.

– *Milyen kapcsolat maradt az Alma Materrel?*

– Személyes jó kapcsolataim vannak ma is a jogi karral. Több neves oktatót kérünk fel időről-időre szakértői munkákra. Valamikor én magam is részt vettem szakértőként az államvizsga bizottságban. Egyszóval, folyamatos maradt a kapcsolat az egyetemmel. Néhány éve a Pólay Elemér Alapítványt is támogatja a Zoll Platz Kft., mert úgy érezzük, a jövőben még nagyobb szükség lesz jól képzett jogászokra.

Rafai Gábor

A jogász örömmzenész

A legutóbbi, Forrás Szállóban zajló Jogász Bál érdekes és megkapó színtöltő volt, hogy a szálló méretes fogadószíntjének egyik meghitt zugában állt egy gyönyörű, klasszikus zongora, és mögötte ült – hajnal háromig hangulatos zenét játszva – dr. Polgár Gyula jogász. Rendkívül népszerű a városban, és azon túl is.

– *Kezdjük az elején! Szegediek?*

– Igen. Rökus városrészben születtem, és a Francia utcában, a máig is működő focipályán gyerekeskedtem a környékbeliekkel és folytattam a Rökusi iskolában...

– *A zene mikor köszöntött be az életébe?*

– Édesanyám örökölt egy zongorát, így az természetes játékszereim egyike lett. Az általános iskola alsó tagozatában Török Mihály zene-tanár volt az osztályfőnökünk, felső tagozatban pedig Szécsi József, akiket olyan emberi tisztaság lengett körül, amelyet ma már el sem hiszünk. Jóska bácsi annyira elkötelezett volt a muzsika iránt, hogy három évig nem köszönt vissza, mert nem mentem zenésznek. A Radnóti Gimnáziumban a város kóruséletének egyik meghatározó személyisége, Mihálka György volt az énektanárunk. Mint a fiúk általában, én is igyekeztem kihúzni magam a kóruspróbák alól, és igyekeztem hamisan énekelni. Mihálka tanár úr azonnal lefűlelt: „Ilyen pontosan mellé énekelni csak borotvaéles füllel lehet!”

– *A zongoratanulás?*

– Több helyen magánúton tanultam zongorázni. A gimnáziummal egy időben döntöttem úgy a család, hogy hivatalosan is tanuljak zenét, pedig ekkor már versenyszerűen kézilabdáztam is. Karvezetés szakra vettek föl, ahol a legtöbb a szolfézs óra volt.

– *Hogyan folytatódik ez a történet a jogi egyetemmel?*

– Apám döntött úgy, hogy keressék egy civil szakmát, mert amellet jövedvvel és érdek nélkül tudok majd zenével foglalkozni. Így a zene terén sosem kellett magamat széket faragó Michelangelónak éreznem, mindig a saját örömmre muzsikálhattam. 1959-ben felvételiztem, 1964-ben államvizsgáztam. Egy-két név a 70-80 fős évfolyamunkból: Dobozy Levente, a város közismert ügyvédje; Tamás András, aki japán újságokkal járt az egyetemre és szintén zongorázott; Korbély Zoli, aki gitározott... A tanárok közül Szilberek professzorra emlékszem, aki név szerint is bemutatkozottatott bennünket az első előadásokon (és utána fejből tudta mindenki nevét), Pólay, Martonyi, Fonyó professzor urakra. Fiatal tanáraink voltak Besenyey Lajos, Bérczi Imre, aki rendszeresen kijárt – ifjúsági válogatottságig vitt – kézilabda meccseinkre.

– *Jogi egyetem, zongoratanulás, versenyszerű sportolás. Nem sok ez egyszerre?*

– Az egyetem alatt hagytam abba a kézilabdázást. Természetesen választani kellett. Már első éves koromtól esténként a Jégeknyhóban játszottam, alkalmi együtteseket is létrehoztunk. A muzsikálással szinte eltartottam magam. Öreg zongorákon hangolni is megtanultam. Nostalgizálással emlékszünk vissza, hogy szinte minden jól menő vendéglátó helyen volt zongora, a vállalati kultúrházi termekben szintén. Elgondolkodtató, hogy 1959-ben a Szegedi

Vendéglátó Vállalat négy zongorát vett! Ma pedig ott tartunk, hogy a szegedi vendéglátásban egyetlen használható zongora sincs...

– *Mihez kezdett jogi diplomájával?*

– Szegeden, a végzés után nem tudtam elhelyezkedni. Legközelebb a majd 400 kilométerre lévő Fehérgyarmaton kaptam volna ügyészi állást. Rengetegen voltunk jogász diplomával a zsebünkben jogász állás nélkül. Elhelyezkedtem a Hungar Hotels-nél, és a Tisza Szállóban zongoráztam. Dunaújváros, Keszthely, Budapest éjszakai klubjai következtek, és külföld, NDK, majd Finnország.

– *Nem hiányzott „rendes” szakmája?*

– Jogász akartam lenni, még Kemenes professzor úr is megpróbált segíteni elhelyezkedni. Mindig kitétel volt az alkalmazásnál a zenélés abbahagyása, erre pedig nem tudtak rávenni. A mai világ is kezd erre hasonlítani. Az első ember, aki azt mondta, hogy szabad időmben azt csinálók, amit akarok, Dr. Farkas László államtitkár volt, a frissen alakult Köztársasági megbízott Hivatal élén. A rendszerváltás körül már próbálkoztam jogászként elhelyezkedni. Makón egy kft.-ben dolgoztam, és mivel beszéltem nyelveket, invitált munkatársai közé Farkas László. Először csak félállásban, hiszen megszoktam a szabad világot. Aztán fél év múlva látszott, hogy befér az életformámba a hivatal, egész állásra változtattuk. Négy évet letöltöttek, aztán jött a váltás. Maradhattam volna, hiszen hívtak is, de tisztességesebbnek éreztem menni...

– *... és a család?*

– Még egyetemistaként megnősültem. Feleségem az egészségügyben dolgozott. A fiam régész lett, a lányom egészségügyi főiskolát végzett, és szociális munkásként helyezkedett el.

– *Hogyan indult el az országosan is egyedülállóan tekinthető Régi Zongoristák Klubja?*

– Amikor végre jogászként dolgozhattam, a hivatalban természetesen azonnal feltámadt a hiányérzetem a zenélés iránt. Az anyagi függetlenség szerinti öröme hiányzott nagyon. Régi barátaim, Veress László professzor, Arany János zongorista, Csanádi Lajos fogorvos, Lévy Endre ügyvéd, Mózes János közgazdász, Bán Miklós vegyész professzor, Dobler László, a Jogi Kari Tanulmányi Osztály volt vezetője mellém álltak, akiknek szintén nagyon hiányzott az együttes örömenélés. A Hungar Hotels

szegedi igazgatója segítségével az Új Hungáriában, hat évvel ezelőtt elkezdhattuk a Régi Zongoristák estjeinek megszervezését. Várnay Szilárd, a Tudományegyetem egykori műszaki vezetője első pillanattól kezdve a dobosunk. Az első est fergeteges siker volt. Öt évig – az átépítésig – az Új Hungáriában játszottunk. Az Aranykoronában fél évig (a Szegeden régen jártak kedvéért az újjáépített volt Tiszti Klubról van szó...), majd ismét adódott egy nagyon alkalmas hely, a Forrás Szálló, ahol újra kialakultak a törzsasztalok. Itt még néha a Szálloda igazgatója, Pethő J. Gyula is beáll énekelni, annyira kedveli a műfajt, amit játszunk. Minden hónap első csütörtökjén tartjuk a Régi Zongoristák Klubja Esteket, ami igazi „társadalmi esemény” Szegeden. Félretéve minden politikai áthallást, egy olyan polgári megnyilatkozás ez, amely esetében a művészet és a kultúra terén – az aktuális politikától függetlenül – klasszikus értékek jelennek meg. Az ötödik évet ünneplő estünkön 300-an jelentek meg. Az esteken 130-150 közötti létszámban – családotól – jelennek meg rendszeresen a vendégeink. A törzsközönségünk 400-500 fő. A betévedők is mindig megmaradnak. Csikos Mihály sebész főorvos például Szolnokról, Bede János sebészprofesszor Budapestről jár vissza az estekre, többen jönnek a Dunántúlról is. Aki napi 6-8 órát folyamatosan operál, azután több száz kilométert az estekért családotól kocsizik, annak valami nagyon fontosat jelenthetnek ezek az estek. Mindez jelzi, hogy talán ilyennek kellene lennie valahol a társadalomnak is...

– *Március 17-én töltötte be 60. születésnapját. Valószínű a zene és a természete teszi, hogy ilyen fiatalosan szeli kerékpárján a kilométereket a városban a tanítás, a hangolás, a szervezés, a koncertek közötti rövid időkből. Nem sajnálja, hogy az Y elágazásnál inkább a zene mellett döntött?*

– Nyitottabb világban talán többre vihettem volna... Az a szellemi szabadság, amelyet meg tudtam élni, csak így volt lehetséges, de úgy érzem, megbánni valóm nincs. Én lennék a 26. hivatalnok valahol, így viszont néhány ezer ember úgy emlékszik rám, hogy muzsikámra nagyon jól érezte magát...

Szondi Ildikó

Vannak olyan viccek is, melyek utalnak arra az ügyféli nyomásra is, mely az ügyvédet hazugságra kényszeríti.

Ügyvéd: – Nézze Uram, meghallgatva Önt, akkor én most elmondanám az őszinte véleményemet.

Ügyfél: – Ne, kérem ne tegye! Én szakmai tanácsadásra jöttem.

Ügyvéd: – Most így a felmentő ítélet után, mondja meg nekem őszintén, maga ölte meg azt a nőt?

Ügyfél: – Hát tudja, meghallgatva mindazt, amit a tárgyaláson összehordott, most már egészen biztos vagyok benne, hogy nem én.

Csűrös csavarás

Egy orvos, egy mérnök és egy ügyvéd vitakoznak, kinek legősibb a hivatása. Az orvos szerint az övé, hiszen Ádám bordáját ki kellett operálni. A mérnök szerint az övé, hiszen meg kellett tervezni az Édenkertet. Az ügyvéd szerint ezek nevetséges magyarázatok. Ádámot, Évát, az Édenkertet is megelőzte a nagy káosz. Azt pedig ki teremthette volna, ha nem egy ügyvéd.

Anyagiasság

Az ügyvéd megkapja legújabb autóját, és irodája felé hajt. Amikor éppen leparkolna, hátulról egy kamion szinte a fél autóját leszakítja. Az ügyvéd kitámolyog, és mobilján azonnal rendőrt hív, majd a rendőrnek hisztérikus hangon, összefüggéstelenül magyarázza: „Ebből az autóból már sohasem lesz az ami volt..., a biztosító a felét sem fizeti..., el kell kapni azt a gazembert..., ügyvéd vagyok, majd én teszek róla... A rendőr a döbbenettől egy darabig szóhoz sem jut, majd kifakad: „Mindig tudtam, hogy az

ügyvédek anyagiassak, de magánál szörnyűbb alakkal még nem találkoztam!” „Hogy képzeled, és milyen alapon?!” – mondja felháborodottan az ügyvéd. – „Nem vette észre, hogy a jobb karja könyöktől le van szakadva?” – kérdi a rendőr. – „Úristen, a Doxa óráim!”

A NASA felvételiztet olyanokat, akik hajlandók a Marsra menni úgy, hogy sosem térnek vissza. A jelentkezők között egy mérnök, egy orvos és egy ügyvéd van.

– Mennyit kér? – kérdezik a mérnöktől.

– 1 millió dollárt, – mondja a jelentkező.

– Mire költéné? – hangzik a következő kérdés.

– Az árva mérnök gyerekeknek adományoznám.

– Mennyit kér? – kérdezik az orvostól.

– Két millió dollárt. Egy milliót a családomnak, egyet pedig orvosi alapítványoknak adnék.

Az ügyvéd a kérdésre a bizottság elnökéhez hajol és jelentősegteljesen a fülébe súgja, hogy 3 milliót kérme.

– Miért ennyivel többet, mint a többiek? ?

– Egyet magának adnék, egyet megtartanék magamnak, és lőjük fel a mérnököt a Marsra!

Ügyvéd: – Bíró Úr! Perújításra lesz szükség, mert a védelem szempontjából teljesen új tény merült fel, amely alapjaiban kérdőjelezi meg az ügy ilyen módon történő lezárását.

Bíró: – Milyen tényről beszél?

Ügyvéd: – Kiderült, hogy védencemnek maradt még 500 dollárja.

A más szakmákhoz képest kiemelkedő tarifák szintén sokakat idegesítenek és külön vicces csoport megjelenésére adnak okot az anyagiasság témakörén belül.

„A 70-es évek óta nő az ügyvédek és a számítógépek szerepe. Sajnálatos módon azonban a számítógépektől eltérően az ügyvédek másfél évente nem lesznek kétszer olyan okosak és fele olyan drágák.”

